

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 21.

NOVO MESTO, 23. MAJA 1952

CETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

TITO

Brez uradne proslave, ki bi žalila skromnost velikega ljudskega človeka, slavi 25. maja vsa Jugoslavija rojstni dan svojega največjega sina, maršala Tita. Slavi ga ljudstvo samo, brez pobude od zgoraj, spontano, iz lastnega občutka ljubezni in hvaležnosti do tistega, ki ga je povedel in organiziral v osvobodilni borbi, ki ga je z varno roko vodil skozi strašna vojna leta do slavne zmage, ki je naše narode iztrgal iz kremp-ljev fašizma in iz krvi medsebojnega prepira, jih združil v bratstvu, zasnoval njihovo novo ljudsko državo in jim odprl pot k svetli in srečni bodočnosti.

Naše ljudske množice so že leta in leta v stalnem stiku s svojim velikim voditeljem. Poslušale in odgo-

goslavije, je pokazala, da nedavna sprememba imena naše ljudske vojske ni bila le gola sprememba imena. Novo ime je bilo samo zunanja oznaka za izredni razvoj, ki ga je naša ljudska oborožena sila preživela vsega skupaj v nekaj mesecih po osvoboditvi Beograda, oznaka nove, najvišje stopnje, ki jo je naša oborožena sila dosegla na svoji slavni poti od prvih partizanskih skupin do moderne, močne armade. V nepremagljivem, herojskem zaletu je zmagovito dokončala veliko stvar osvoboditve, uničujoč v ogorčenih bojih okupatorja in njegove izdajalske hlapce, ki na naših frontah niso kapitulirali niti iz zavesti gotove propasti niti iz politične preračunljivosti, temveč so se še po oficelni

narodi med borbo za svojo osvoboditev izpod fašističnega jarma pravilno spoznali, da lahko zagotovijo svojo zmago in svojo bodočnost samo tedaj, če vse svoje državno življenje organizirajo na nov način. Toda pri tem velikem delu, da bi položili nove temelje za nacionalno, politično, ekonomsko in družbeno življenje ter napredek naših narodov in naše nove demokratične federativne državne skupnosti, gre prva in glavna zasluga Titu. Izredna nacionalna in politična morala, ki danes tako visoko dvigujeta najširše množice naših narodov, sta plod njegovega vztrajnega boja in njegovega modrega in pogumnega vodstva. On je tisti, ki je naše narode naučil velike resnice, da ni tako hudega niti obupnega položaja, iz katerega bi ljudstvo ne našlo zmagovitega izhoda, če se zaveda svoje časti, če ljubi svojo svobodo, če je enotno v pripravljenosti na žrtve za obrambo svoje neodvisnosti in za dosego svoje sreče in napredka. Popolnoma v nasprotju z zaključkom preteklih vojn so naši narodi danes prepričani, da jih tisti, ki so jih v vojni vodili, ne bodo prevarali, prav tako pa tudi zaupajo, da jih bo ista varna roka vodila tudi skozi nove, čeprav največje, pričakovane ali nepričakovane težave, ki bi nanje mogli naleteči.

Zato v času, ko maršal Tito, ki zasluži priznanje vsega demokratičnega in svobodoljubnega sveta kot najdoslednejši borec proti fašizmu, sprejema od narodov osvobojene Hrvatske in Slovenije navdušene pozdrave, vsa domovina prekipeva od čustev največjega priznanja in brezmejnega ljubezni. zaupanja in vdanosti do svojega velikega voditelja. Kakor so bile ta ljubezen, zaupanje in vdanost včeraj velike, so danes še večje in brezmejnije. Spontano in radostno ljudsko praznovanje njegovega rojstnega dne je najboljši dokaz za to. Ljudstvo in Tito sta na veke zrasla v eno veličastno ustvarjalno enotnost, ki je z ničemer ni mogoče razbiti. V tej enotnosti je osnovno poroštvo naše velike bodočnosti.

Moša Pijade
(Beograd, 24. maja 1945)

Bela Krajina pozdravlja maršala Tita — ljubljena jugoslovanskih narodov

Bela Krajina je imela tudi tokrat čast, da je bila prva med nosilci ene izmed republiških Titovih štafet. Ze v ponedeljek 19. maja so iz vseh strani črnomaljskega okraja pohitele proti Črnomlju krajevne štafete ljudske mladine, fizkulturnikov, Protiletalske zaštite, gasilcev, Planinskega društva in vojakov JLA. Ob dveh popoldne so štafete pritele v Črnomelj. Nad 2000 mladincev je sodelovalo v letošnji štafeti, ki sodi po svojem pomenu in obsegu med največje prireditve zadnjih let. Štafeto je v Črnomlju sprejelo nad 2000 ljudi. Ob igranju črnomaljske godbe so se razvile velike manifesta-

cije na čast ljubljenu tovarišu maršalu Titu.

Štafeto je sprejel tovariš Janez Zupnik, sekretar okrajnega komiteja Partije v Črnomlju, ki je nato orisal dejavnost maršala Tita in njegove nemislive zasluge v letih ljudske revolucije in v izgradnji socialistične domovine. Iz Črnomlja je štafeta krenila ob treh popoldne v smeri Kočevja ob navdušenem vzkljanju in pozdravljanju tisočglave množice, ki tudi tokrat pošilja ljubljenu voditelju naših narodov čestitke k rojstnemu dnevu in mu želi še mnogo, mnogo let srečnega življenja v blagor naših narodov.

Okrajni ljudski odbor v Črnomlju je sprejel proračun

V četrtek 15. maja je imel OLO Črnomelj drugo redno sejo, na kateri je bil obravnavan in sprejet proračun za leto 1952. Za sejo je vladalo med odborniki precejšnje zanimanje, kar je razumljivo ob mnogih željah posameznih občin, ki se živo zanimajo za komunalno in ostalo gospodarstvo svojih krajev.

Dohodki okrajnega proračuna znašajo skupno z dohodki občin letos 112 milijonov 737.000 dinarjev, prav toliko pa tudi izdatki. Najvišja postavka med dohodki je dotacija (pomoč) republiške vlade, ki znaša 59 milijonov 677 tisoč dinarjev ali celih 53 odstotkov proračuna. V tej pomoči se zrcali pomoč republiške vlade in gospodarsko razvitejših okrajev nerazvitim predelom naše republike. Prav ta pomoč pa tudi najbolj udarja po zobeh tiste posameznice v Beli krajini, ki nasadajo sovražni propagandi in šepetajo, da

Bela krajina samo daje, nič pa ne prejema. Naslednja najvišja postavka dohodkov je dohodnina kmetov, akumulacija tovarn in podjetij, takse itd. Za investicije in finansiranje gospodarstva bo porabljen letos v okraju 28 milijonov dinarjev, za prosveto in ljudsko kulturo 30 milijonov 576 tisoč dinarjev, za socialno zaščito 11 milijonov 580 tisoč dinarjev, za zdravstvo 9 milijonov 174 tisoč dinarjev, za državno upravo 30 milijonov 907 tisoč dinarjev in za proračunske rezerve 2 in pol milijona dinarjev.

Dohodki občin so predvideni predvsem v udeležbi občin na izterjani dohodnini. Prav tej bo treba letos posvetiti več skrbi. Slabo poteka tudi plačevanje davkov od obrtnikov, ki skušajo zatajiti svoje dohodke, s čimer so se letos pečala tudi nekatera župnišča. Pri pregledu je bilo na primer samo v štirih župniščih — v Semiču,

Metliki, Podzemlju in na Vimici — ugotovljenih 1 milijon zatajenih dohodkov.

Pomembna postavka je predvidena letos za kulturo in ljudsko prosveto. Malo manj bo vloženo v investicije in nadaljnjo razširitev gospodarstva v okraju, od občin in njihove izdatljivosti pa je v veliki meri odvisno, kako bodo svoje dohodke še povečale v obliki lokalnih doklad in krajevnih prispevkov.

A. K.

Preimenovanje pošt

Direkcija PTT je v zvezi z novim zakonom o razdelitvi ljudske republike Slovenije na okraje, mesta in občine preimenovala na Dolenjskem naslednje pošte in pomožne pošte:

Ratje se preimenuje v Hinje, Sv. Križ pri Litiji v Gabrovka, St. Janž na Dol. v Sentjanž na Dolenjskem, St. Jernej v Sentjerneji, St. Peter pri Novem mestu v Otočec ob Krki, St. Rupert pri Mokronogu v Sentrupert pri Mokronogu, St. Vid pri Stični v Sentvid pri Stični.

V ITALIJI: »KDOR NE BO VOLIL, BO STORIL SMRTNI GREH...«

Radio Vatikan je 14. maja po svojem pridigarju Lombardiju ponovno pozval množice vernikov, da na občinskih volitvah glasujejo za demokršćansko stranko, ki da je »napredna stranka centra« in edina sposobna, da ohrani sedanji red v deželi. Dejal je, tudi, da bo sleherni vernik storil smrtni greh, če ne bo glasoval!

Vremenska napoved

V splošnem lepo, a nestalno vreme, zopet topleje. Okrog 26. maja večje deževje, posebno na jugu Slovenije krajevne nevihte.

varjale so njegovim pozivom v borbo, spremljale njegove besede in akcije, izvrševale njegova navodila ter se pri tem naučile, da se morejo mirno zanesti nanje in da ne bodo nikdar pogrešile, če bodo delale po njih. V najhujših urah, kakršnih je bilo dovolj v tej vojni, jim je njihovo moralno silo ohranjalo trdno in globoko zaupanje v njegovo hrabrost in njegovo modrost. V urah uspeha in zmage so se zopet obračale nanj, da mu izrazijo svoje hvaležnost. Čim

proslavi zmage v svetu borili z obupano zagrizenostjo, dokler ni bila tudi poslednja skupina z orožjem prisiljena k predaji.

Toda politično delo ni bilo nič manjše od vojaškega. Niti ene evropske države ni, ki bi bila žrtev fašistične okupacije in ki bi, potem ko se je osvobodila z lastno silo svojega ljudstva, na dan zmage imela tako široko in trdno zgrajen, nepremagljiv temelj za svojo politično, ekonomsko in socialno obnovo, kakor naša od

Tudi letos so množice delovnih ljudi vasi in mest sprejemale in pozdravljale nosilce Titove štafete

dalje je trajala vojna, čim bolj se je osvobodilna borba razvijala in razplamtevala, tem tesnejša in trdnejša, toplejša in iskrenejša je postajala povezanost med širokimi ljudskimi plastmi in voditeljem njihove borbe. Ko se je liku izrednega vojaškega voditelja, liku slavnega vojskovodje pridružil še vedno ostreje začrtani lik modrega političnega voditelja, lik izrednega državnika, ki je z varno roko vodil krmilo usode naših narodov, tedaj je med njim in našimi narodi nastala tako iskrena in čvrsta vez, s kakršno poprej niti eden izmed naših narodov ni bil povezan s svojimi voditelji, vsi naši narodi skupaj pa v vsej svoji dolgi zgodovini gotovo nikdar. Srca naših narodov so se zčila v eno veliko srce, ki je utripalo v srcu njihovega Tita.

A ko se je vojna približevala h kraju, so bili naši narodi priče nove velike slave, s katero se je na večne čase okrasila naša mlada Jugoslovanska armada, čudežno delo Titovih rok. Slavna velika poslednja ofenziva, ki je prinesla končno osvoboditev domovine in naših zaslužnih bratov onstran starih meja Ju-

temeljev prenovljena država. Kljub pobožnim željam sovražnikov in lažiprijateljev, domačih in tujih reakcionarjev po državljanski vojni v naši domovini, željam, ki nedvomno spadajo na smetišče reakcionarnega idiotizma, so naši narodi že za časa osvobodilne vojne same, že za časa hude borbe za osvoboditev, rešili celo vrsto osnovnih vprašanj svoje bodočnosti, z reševanjem katerih se druge države nepripravljene srečujejo šele po svoji popolni osvoboditvi. Naša država spada v resnici med tiste, ki jih je vojna najbolj razdejala, ki so dale največje žrtve, ki so jih najbolj ropali in uničevali. Toda kljub temu nobena druga evropska država, ki je bila okupirana, niti tak, ki je najmanj trpela, danes ne more pokazati tiste politične trdnosti in enotnosti, tiste notranje organizacije, odločnosti in umirjenosti, ki je tako očitna v naši državi. Razlog za to je prav v dejstvu, da je bila borba naših narodov proti fašizmu nepomirljiva, brezkompromisna, do kraja dosledna in do kraja resno pojmovana in energično vodena. Razlog je prav v tem, da so naši

Tudi po Krki in Savi smo poslali štafete

15. maja opoldne se je podala na pot štafeta novomeških kajakašev, članov Brodarsko-pomorskega društva. Ob igranju vojaške godbe se je sedem kajakašev pripravljalo na težavno pot po Krki, medtem pa se je na Loki zbralo več sto ljudi. Ob navzočnosti predstavnikov oblasti, Partije, organizacij in podjetij je sekretar Ljudske tehničke France Zoran predal štafeto palico, ličen izdelek Tovarne igrac, vodji štafete kapetanu Cirilu Pucu, France Adam pa je prebral pozdravno resolucijo, s katero zagotavljajo delovni ljudje Novega mesta maršalu Titu svojo vdanost in ljubezen ter mu želijo še mnogo let uspešnega delovanja v procvet naše države. Potem ko so pozdravno pismo zvrli v štafeto palico, so kajakaši ob igranju godbe odveslali po zeleni Krki.

Do Kostanjevice so morali premagati pet jezov, čez katere so čolne nosili. V St. Petru so jih pozdravili pionirji. V Kostanjevici pa jih je zvečer pričakalo blizu 200 ljudi z zastavami. Sprejem v Kostanjevici je bil nadvse prirečen, žene pa so pogumne kajakaše pogostile kakor svoje sinove. Naslednje jutro so odveslali proti Brežicam, med potjo pa so se morali boriti še s štirimi jezovi. Izmed katerih jim je Jez v Krški vasi prizadejal največ dela.

Ob izlivu Krke v Savo so štafeto palico predali republiški kajakaški kapetanu Cirilu Pucu pa je z njo nadaljeval pot po Savi do Zagreba.

Štafeta palica novomeških kajakašev — izdelek tovarne igrac

OSTER PROTEST NOVOMEŠČANOV

proti sklepom londonske konference za zaprtimi vrati, proti dajanju potuhe klerofašizmu v Italiji in proti agentom vatičanske reakcije

V četrtek 15. maja, na večer Dneva zmage jugoslovanskih narodov, se je zbrala množica skoraj 6000 meščanov in prebivalstva iz bližnje okolice ter vojakov novomeške garnizije JLA k proslavi zgodovinskega dneva, ko so pod silo orožja naše ljudske armade zadnje sile nemških okupatorjev, četnikov, ustašev in bedni ostanki ostalih domačih izdajalcev na tleh slovenske Koroške morali kloniti.

Na zborovanju je prvi govoril tov. major Mirko Fajdiga o pomenu Dneva zmage za naše narode in o vlogi herojske jugoslovanske ljudske armade. Z vzkliki JLA in večnem bratstvu jugoslovanskih narodov je tisočglava množica pozdravljala govornikove besede. Za njim je govoril o sramotnem zaključku londonskega mešetarnjenja za Trst nosilec spomenice iz leta 1941 tovariš Jože Zamljen-Drežčec. Govornik je ostro obsodil izdajstvo pravic demokratičnega prebivalstva Trsta, ki so odslej prepuščeni na milost in nemilost italijanskemu poživljenemu fašizmu, ki spet kaže, kaj zna in kaj hoče. Škof Santin v Trstu, verno orodje črne vatičanske reakcije, nadaljuje s svojim izdajalskim delom. Govornik je nato pokazal na tisti del protiljudske duhovščine, ki zvesto sledi tujim navodilom in predstavlja tako v naši sredi agenti tuje sile, ki delajo proti koristim lastnega ljudstva. Resnica je, da uradni predstavnik Vatikana v Sloveniji, zastopnik pobeglega vojnega zločinca škofa Rožmana, gospod Anton Vovk v Ljubljani, doslej še niti z besedico ni obsodil zločinov duhovnikov med NOB in v letih po končani ljudski revoluciji. Se več: duhovnike-zločince, kot so Savelli, Jarc, Siraj Smolič in druge, je nastavljal za župnike in župne upravitelje, čeprav je dobro vedel, da spadajo za svoja grozodejstva pred ljudska sodišča. Množica je glasno protestirala proti novomeškemu Kapitulju, v katerem je pred kratkim razkrinkani in obsojeni bivši stopiški župnik

Jožef Smolič med vojno našel zatočišče.

Po zaključenem govoru je tov. Bogdan Vrančič prebral pozdravno resolucijo partizanskega Novega mesta Zvezni vladi FLRJ v Beogradu, s katero zagotavljajo delovni ljudje Novega mesta da odobravajo in podpirajo sleherni korak naše vlade, hkrati pa prosijo, naj ob najnovejši kršitvi mirovne pogodbe, ki jo predstavlja krivični londonski sporazum z Italijo, protestira pred Organizacijo združenih narodov.

Pod vtisom zaključenega londonskega barantanja, novih krivic na račun FLRJ in nenehnega izzivanja vatičanskih agentov, ki so bili in so prav posebno delavni tudi na Dolenjskem, je večtisočglava množica po zborovanju odšla pred novomeški Kapitelj ter protestirala proti rovarjenju protiljudskega dela duhovščine. Jasno je povedala po svojih zastopnikih, da ljudstvo partizanske Dolenjske ne želi namestnika pobeglega vojnega zločinca škofa Rožmana, gospoda Antona Vovka v naše kraje. Ljudstvo, ki dobro ve, da gospod Vovk ne obsoja zločinov, ki so jih zagrešili zvesti pripadniki Vatikana med zadnjo vojno nad svojim narodom, je zato vzklikalo proti delovanju takih duhovnikov, ki pozabljajo, da so v prvi vrsti in predvsem Slovenci, nato pa šele uslužbenci svoje ustanove.

Demonstranti so zato med ostalim vzklikali, naj duhovniki sledejo vatičanske suknje ter oblečejo narodne,

pa jih bo ljudstvo spoštovalo. Nikdar in nikoli pa nismo in ne bomo trpeli med nami agentov tujih sil. Mirno in dostojanstveno se je množica po demonstraciji razšla. Povedala pa je znova, da je partizanska Dolenjska enotna kakor v vseh letih borb in da ne bo nikomur dovolila, da bi zaviral graditev socializma v naši domovini.

Protestno zborovanje v Straži

Množične organizacije v Straži so pretekli četrtek sklicale na prostoru pred zadržnim domom veliko protestno zborovanje, katerega se je udeležilo blizu 1000 ljudi iz Straže, okolice in topliške doline. Zborovalci so prišli tudi iz sosednjih občin z narodnimi zastavami. Ogorčeni so pritrdili govornikom, ki so se spominjali italijanskega in klerofašističnega nasilja v teh krajih in obsojali najnovejšo poživljanje fašizma. Klerofašizem pa tudi pri nas skuša s podrobnim in idejnim vodstvom višjih cerkvenih krogov osvajati vpliv in pozicije, ki jih je nekoč imel. Zborovalci so odločno povedali, da taki ljudje nimajo pravice do vzgoje naših otrok. Sprejeli so zahtev, da zastavi na čelu zaviš pred župnišče, kjer je deputacija zborovalcev ozorila župnika na ljudsko zahtevo, da namestnik pobeglega vojnega zločinca Anton Vovk, ki še vedno ščiti zločince iz vrst duhovnikov, nima kaj iskati v partizanskih krajih. Nato se je sprevod mirno razšel.

Vladi FLR Jugoslavije Beograd

Petnajstega maja 1945. leta je naša mlada jugoslovanska armada zaključila na severnih bojiščih naše domovine svojo oboroženo zmago. Po sedmih letih tega zgodovinskega dogodka, ki je zaključil večletno obdobje naše poveljske revolucije, v katerem smo združeni pod zastavo Komunistične partije in Osvobodilne fronte neomajno korakali in sledili tovarišu Titu, vam pošilja delovno ljudstvo Novega mesta, središča partizanske Dolenjske, z nocojšnjega zborovanja svoje borbene pozdrave!

Po sedmih letih naše vojaške in politične zmage nad fašizmom lahko trdimo, da je bila samo pri nas v Jugoslaviji dosežena resnična zmaga nad fašizmom. Čeprav so tudi nekdanji naši zavezniki proglasili svojo zmago nad fašizmom, smo se pravo v teh dnevih lahko znova prepričali, da naši zapadni zavezniki fašizma niso do kraja uničili! Fašizem na spetu še živi! Celo več! Ob podpiri naših nekdanjih zaveznikov vedno silneje dolga svoj glas in vedno bolj na široko odpira svoje nenasišeno žrelo. V Nemčiji, Avstriji, posebno pa v Italiji je fašistična golazen spet prilezla na dan, spet se ji hoče tuje zemlje, tuje bogastvo, želi si nove vojne.

Svet je v nevarnosti pred fašizmom. Obžalujemo in hkrati obsojamo politično kratkovidnost diplomatov v Londonu, ki so z vednostjo ostalih zapadnih sil pred tednom dni dokončno zabarantali z Italijani uprašanje Trsta v korist Italije. V naših srcih in zavesti dobro občutimo, da so z zadnjim londonskim sporazumom resno prizadele koristi jugoslovanske, mirovna pogodba z Italijo pa je grobo kršena v našo škodo, o škodo demokratičnega slovenskega in italijanskega prebivalstva Trst! Dobro vemo, da so angleški diplomati na račun italijanskih politkov in zaradi javne, še bolj pa zaradi skrite politike Vatikana izdali naše pravice na ljubo Italiji in italijanskim fašistom.

Ob teh najnovejših krivcih doigamo tudi Novomeščani naš glas: Dovolj tega! Niti pediti ne naprej! Roke proč od naše zemlje! Nismo pozabili, da smo bili žrtve štiriletnih strašnih vojn proti fašizmu, nismo pozabili, da smo bili zvesti zavezniki v veliki vojni narodov proti fašizmu! Če ste nas ogoljufali pri krivično potegnutih mejah, pri reparacijah, na raznih konferencah in zdaj ponovno o mešetarnjenju z Italijo — potem tudi vedite, da vas delamo neodgovorne za rast fašizma na spetu! Če ste pozabili ni, kaj je fašizem — tega nismo pozabili mi, Jugoslavlani!!!

Ko nocoj praznujemo Praznik zmage jugoslovanskih narodov, prosimo prebivalci partizanskega Novega mesta vlado Federativne ljudske republike Jugoslavije, naj digne svoj glas in v imenu vseh jugoslovancev in vseh slobodoljubnih delovnih ljudi sveta pred Organizacijo združenih narodov odločno protestira proti obnavljanju fašizma v Italiji, proti krivicam, ki so nam bile prizadejane z zadnjim londonskim sporazumom.

Budno spremljamo dogodke okoli Trsta in odobravamo vsak korak Zvezne vlade. Enotni in odločni smo pripravljeni braniti našo slobodo, kakor smo bili enotni in močni, da smo si jo sami priborili in nagnali iz naše zemlje vse fašiste in njihove podprenike! Zato tudi s tega zborovanja kličemo ponovno osemu svetu:

Smrt fašizmu! Sloboda demokratičnemu prebivalstvu Trsta!

Nič tujega nečemo — a svojega ne damo nikomur in za nobeno ceno! Naj živi vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije!
Naj živi Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije in njegov generalni sekretar tovariš TITO!
Naj živi neločljivo edinstvo in bratstvo narodov Jugoslavije!
Novo mesto, dne 15. maja 1952.

PREBIVALCI NOVEGA MESTA

Pozdrav rojakom, ki prihajajo iz zamejstva

V teh dneh prihajajo večje in manjše skupine rojakov iz Amerike in iz drugih držav na kratek obisk in oddih v svojo staro domovino. Tudi na Dolenjsko so že prišli prvi dragi gostje iz tujine, še več pa jih bo prišlo v prihodnjih tednih. Po dolгих letih trdega dela v tujini stopajo spet na domača tla. Niso je pozabili, čeprav jim nekoč v preteklosti ni mogla dati poštenega kosa kruha. Zato jih pristrčno pozdravljamo v naši sredi in jim želimo dobrodošlico ter veliko zadovoljstva in užitek v krogu svojih dragih na svobodni domači zemlji!

Podobor Slovenske izseljeniške matice v Novem mestu in Uredništvo Dolenjskega lista želita dragim gostom, da bi se v naših krajih počutili tako kakor doma. Resnica o našem delu, naporih, ciljih, uspehih in neuspehih je odprta knjiga vsakomur, ki ljubi resnico in napredek. Vse rojake obvešča Podobor Slovenske izseljeniške matice v Novem mestu, da jim je stalno na razpolago z vsemi pojasnili.

Prisrčno pozdravljeni, dragi rojaki v svobodni socialistični domovini!

Z letne skupštine Obrtne zbornice v Novem mestu

Šušmarstvo in valenci - glavna predmeta razprave

V nedeljo 11. maja je bila v Novem mestu letna skupščina Obrtne zbornice in obnem združenje trebanjske z novomeško zbornico. Skupščina so se udeležili poleg velikega števila izvoljenih delegatov tudi predstavniki republiške Zbornice, Glavne uprave za obrt in industrijo ter Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto.

Z delom Zbornice obrtniki v lanskem letu niso bili prav zadovoljni. Tudi iz poročila predsednika je bilo razvidno, da lanski sklepi v glavnem niso bili uresničeni. Pri obrtnih razstavah privatni obrtniki niso sodelovali v zadostni meri, našteje vzgoje vajencev ni bil izpolnjen, idejno-politična vzgoja obrtnikov je ostala le kot sklep na papirju. Vzrok? Menda povsod in nikjer — vsaj tako je izgledalo na skupščini. Za ideološko-politično izobrazbo ni bilo »primerne prostora«, pri razstavi privatni obrtniki niso hoteli sodelovati, borba proti šušmarstvu ni bila uspešna. Vsekakor je bila to posledica nesodelovanja Obrtne zbornice z organi ljudske oblasti in s socialističnimi obrtnimi podjetji. Slednji so videli v Zbornici le urad, kamor plačujejo članarino, nimajo pa od njega nobene koristi. In dejansko je bilo tako, da se je Obrtna zbornica bolj brigala za privatne kot socialistične obrtnike. Dobremu poslovanju Zbornice prav gotovo tudi ni bilo v prid pasivno zadržanje državnih obrtnih podjetij napram Zbornici, ki pa je izviralo prav iz zgoraj navedenega.

V okraju je 477 obrtnih obratov, od tega 36 državnih, 13 zadržnih, 3 družbenih organizacij in 245 privatnih. Po proizvodnji zmogljivosti zavzema socialistični sektor 55%. Vseh obrtnih mojstrov in pomočnikov v okraju je 1630.

Šušmarstvo je velika rak-rana v obrtništvu. Prav pri zatiranju šušmarstva pa ni bilo zadosti sodelovanja med Zbornico, posameznimi mojstri in ljudsko oblastjo. Se vedno je veliko primerov, da imajo šušmarji celo vajence. Član upravnega odbora Zbornice je na področju šentjernejske okolice odkril kar 12 šušmarjev, ki imajo 9 vajencev. Privatni obrtniki le udirajo na konferencah po šušmarstvu, pri odkrivanju in

konkretni borbi proti njim pa ne sodelujejo. Na Obrtni zbornici so baje zaslili 40 šušmarjev, kako je s kaznovanjem pa ne vedo ničesar, ker pač niso imeli dovolj povezave z organi ljudske oblasti. Delegati so na skupščini zahtevali, da se proti šušmarjem podvzamejo ostrejši ukrepi. Pripravlja se tudi zakon proti šušmarstvu, ki bo mnogo strožji od dosedanjih predpisov, toda zakon brez sodelovanja zainteresiranih ljudi je le kos papirja.

Najbolj boleča stvar vseh obrtnikov je plačevanje vajencev po novih predpisih. Na skupščini so s številnimi dokazili, da dobi vajenec najmanj deset dinarjev več plače za produktivno uro kot pomočnik. Vajenec, ki se uči tri leta, dela dejansko v delavnici le dve leti. Eno leto gre na račun obiska obrtne šole, lesnega dopusta in predvojaške vzgoje. Zastopnik republiške zbornice je pojasnil, da se je pripravila nova uredba, ki bo to vprašanje uredila. Nepravilen pa je bil pri vprašanju plačevanja vajencev nastop obrtnikov šentjernejskega sektorja, ki so se zbrali na nekem nepriljubljenem sestanku in poslali ljudski oblasti ultimatum, češ, če se ta uredba ne razveljavi, bodo odpustili vse vajence. Ta ultimatum je podpisalo 33 privatnih obrtnikov.

Na skupščini so razpravljali tudi o starostnem in socialnem zavarovanju privatnih obrtnikov. O nediscipliniranih vajencih, pojava plačevanja med njimi itd. je bilo dokaj govora na skupščini. Vprašanje obdavčenja obrtnikov pa je menda tako pereče, da so se ga na skupščini kar izogibali. Zadovoljili so se s tem, da se izvoli pri Zbornici davčna komisija, ki bo v pomoč finančnim organom pri pravilnem obdavčevanju obrtnikov. Izvolili so nov upravni in nadzorni odbor ter delegate za republiško zbornico. Med sklepi so: sodelovanje pri vajeniški razstavi ob koncu leta, strokovni tečaji in izleti ter obiski tovarn, sodelovanje pri zatiranju šušmarstva, pomoč kritičnim obrtnim ter politično vzgojno delo med obrtniki. Mnogo nesmiselnega razpravljanja je povzročil predlog, naj se osnuje v Trebnjem ekspozitura. Zedinili so se, da bo ustanovljena le za nekaj časa za polzkušnjo.

TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELO IN DROBNO

ŽELEZNINA

NOVO MESTO, Šukljatova c. 1
Telefon št. 178

Nudi cenjenim odjemalcem:

razno železninsko blago — gradbeni material: cement, opeko, trstiko, žičnike itd. — poljedelsko orodje in ostalo orodje za industrijo ter obrt — vse kovinske gospodinjske potrebščine — razstreliva

V trgovski poslovalnici Šukljatova c. 6 pa nudi usnje in vse ostale čevljarske potrebščine

Oglejte si bogato zalogo — Prepričajte se o solidni postrežbi in najnižjih konkurenčnih cenah!

Naše mineral. vode

Rogaška

za zdravje in okus

Radenska

za okus in zdravje

SO NAJBOLJŠE!

Notranjost zemeljskega površja

Naš koledar že skoraj dve tisočletji šteje dan za dnem, vsak dolgo doba. Toda, če bi v začetku te dobe starši nekega rodu živeli 40 let, toliko njih sinovi, potem vnuki in vsi potomci enako, bi naš koledar ne služil uti petdesetim potomstvom. Zgodovinska doba nam je odkrila mnogo daljšo dobo razvoja človeštva, kakih šest tisoč let. Vse to pa ni v primeri s starostjo Zemlje mnogo: znanstveniki ji sodijo globoko starost kakih treh milijard let. Toliko skoraj šteti ne znamo. Nihalo ure, ki zaniha v vsaki sekundi enkrat, naredi toliko nihajev komaj v 95 letih. Toda, ne gre, da bi primerjali sekundo z letom, ki šteje preko 31 milijonov sekundnih nihajev.

Naša pokrajina se nahaja na zemeljskem površju. Zemlja je bila sprva zaračena plinasta in tekoča masa, ki se je v dolgi in nam nepojmljivi dobi polagoma ohlajala. Zunanja plast zemeljske krogle se je ohlajala najprej in strdila — nastali so deli kopnega in morja. Toda v notranjosti je Zemlja še vedno zaračena. Plini in zaračene snovi pridejo iz notranjosti skozi zemeljsko skorjo, ki je le kak odstotek debele v primeri z zemeljskim premerom, često na dan še v naši dobi. Zato bruhaajo vulkani pline, pepel in lavo. V naši domovini takih živih vulkanov nimamo. V davnini jih je bilo tudi tu.

Zaračena zemeljska masa v notranjosti neprestano kuha in se giblje. Ker je vroča, svojo toploto izžarja. Pod takimi vzroki delujejo v zemeljski notranjosti močne sile, ki so v davnini često

Priroda in gospodarstvo dolenjske pokrajine

povzročile premikanje zemeljske skorje — ponekod se je vzdignila, drugod ugreznila. Zato se je morje po zemeljski skorji prelivalo sem in tja ter so bili posamezni deli zemeljske skorje nekaj časa dno morja, nekaj časa dvignjeno kopno. Teh sprememb je bilo vse polno in kakor je naša domovina prav majhen košček te zemeljske skorje, tako so tudi njo prizadele take spremembe. Zanimivo je celo to, da je na našem ozemlju takih sprememb bilo posebno veliko.

Kadar pa se zemeljska skorja dviga ali ugreza, nedvomno nastajajo v njeni notranjosti in na površju razpoke, premiki celih plasti in gora. V te razpoke vdre iz notranjosti Zemlje žareče snovi, pridre celo na dan, tam pa se ohladijo in strdijo. Tako so v zemeljski površini nastali bogati zemeljski zakladi, najrazličnejše rude. V notranjem žarečem delu Zemlje je posebno kovin veliko in tako najdejo priliko da izbruhnijo na dan. Zato, ker je bilo na našem ozemlju toliko teh gibanj, je tem več različnih rud.

Zemeljska skorja se je torej od svojega nastanka naprej vedno izpreminjala in se izpreminja še danes. Zato si lahko razlagamo delovanje ognjenikov, zato razumemo nastanek ali izginotje celih otokov v morju, tako moramo razlagati tudi zadnji veliki potres, ki je prizadel japonski otok letosnj zimo. V nekaterih predelih sveta je teh premikov tudi v sedanji dobi

veliko. Vendar moramo zapisati še nek zanimiv in važen prirodni pojav. V morja prihajajo po rekah, z vetrovi itd. velike količine prav drobnih delcev zemlje. Ti delci se usedajo na dno in v dolgih dobah desetih milijonov let so nastale prav debele plasti, ne samo zemlje ali blata, pravih kamenin. Po naši domovini je polno apnenca. Ta je nastajal v morju. Torej je površina naših, celo najbolj goratih predelov v davnini predstavljala dno Jadranskega morja? Da, da.

To dolgo dobo zgodovine nastanka Zemlje so znanstveniki opredelili na več dob: dobo prastare zgodovine, staro zgodovino zemeljske skorje, srednji del zgodovine in najmlajšo, novo dobo Zemlje. Kratek pogled na ta obdobja v naši domovini nam odkrije mnogo zanimivega.

Najstarejše kamenine na Dolenjskem (in sploh pri nas) so iz stare geološke zgodovine. Sestavljajo pobožja Litjskega hribovja in zahodni rob ljubljanske kotline (Rožnik, Ljubljanski grad in Golovec). Sava si je svojo strugo od Zaloga do kraja Sava vrezala v kamenine iz te dobe. Plošev kamenin te dobe sega do Dolenjskega hribovja, prav do Temenice. Skrilavci in peščenjaki te starosti so tudi še med Kočevjem in Banjo loko ter severno od Kolpe med Mozljem in Knežjo lipo. Doba, ko so nastajale te kamenine, sega po ugotovitvah znanstvenikov kakih 225—435 milijonov let nazaj.

jela dvigati iz morja. Druga značilnost dolenjske krajine pa je nastanek razmeroma precej čistega apnenca. Zakaj? Zato, ker voda, ki se v zemeljskem površju pretaka s pomočjo plinov, ki jih vsrka iz zraka, tvori kislino, katere apnenec raztaplja, razjeda. V zelo dolgi dobi je zato voda izdobilila vse polno najrazličnejših vdolbin in namesto, da bi tekla na površini, dajala prirodi in živemu svetu potrebno vodo, se je usmerila v notranjost. Toda o tem drugič.

V novi dobi geološke zgodovine se je oblikovalo Dinarsko gorstvo, h kateremu prištevamo tudi višine na Dolenjskem. Ker se je ozemlje Dolenjske med ostalim že v začetku te dobe dvignilo iz morja in poslej ostalo kopno, tukaj nimamo usedlin iz mlajše geološke zgodovine. Vendar so se nekateri predeli dvigali in drugi ugrezali. Tako se je proti koncu te dobe udrla področje, kjer je današnje Krško polje. Voda Fanonskega morja (na našem ozemlju mu je pripadala predvsem Vojvodina, Slavonija, Posavje in Podravje) je to kotlino zalila. Nastali so podolgovati, ozki zalivi, katerih eden je segal do Sentjerneja in Smarjete, drugi pa preko Sevnice pravi v Mirensko dolino. Takrat so nastali premogovni skladi na Dolenjskem. Najstarejši je premogovni bazen v St. Janžu. V to dobo spadata tudi premogovni nahajališči pri Kanjarici v Beli Krajini in pri Kočevju. Nahajališče pri Mirni pa je še mlajše. Rjavi dolenjski premog je torej okoli 200 milijonov let mlajši od onega, ki se nahaja v manjših skladih na Orlem pri Ljubljani.

(Dalje prihodnjik)

Louis Adamič O MARŠALU TITU

Znani ameriški pisatelj Louis Adamič, naš dolenski rojak, ki je lani skrivnostno umrl, je napisal lani svojo zadnjo knjigo »Orel in korenine« (The Eagle and the Roots). V tej knjigi opisuje tudi svoje razgovore v maršalov Titom: Objavljamo nekatere odlomke iz dela pokojnega pisatelja, kjer govori o svojih srečanjih z maršalom Titom.

O svojem življenju je maršal Tito Adamiču dejal med drugim:

Moje življenje je prav tako kot življenje kogarkoli drugega, pomeni malo, razen v kolikor je zapisano v življenju ljudskih množic. Vse preveč pozornosti mi posvečajo. Rad bi vedel, kako naj napravim temu konec. Tudi vi se, če vas prav razumem, kar preveč ukvarjate z mano. Zato vam rečem še enkrat: pojdite med ljudstvo, na deželo, ogledajte si stvari, ki smo jih že zgradili, in tisto, kar šele gradimo. Kolikor vidite mene v tem, je prav; v ostalo moje življenje se pa ne izplača poglobljati, ne izplača se pisati o njem. Vidim, da majete z glavo, a čutim, da imam prav.

Leto dni je tega, ali dve, kar me je neki ameriški časopis označil kot človeka, ki se je »napravil sam«. Če prav razumem ta izraz, kakor ga rabijo v Ameriki, potem zame ne velja. Jaz nisem »napravil« samega sebe. »Napravilo« me je mednarodno gibanje delavskega razreda; še posebej pa jugoslovanska Komunistična partija. »Napravilo« me je občutek potrebe po revoluciji, po temeljiti spremembi v naši deželi; ta občutek pa nisem imel jaz sam, ali Partija; temveč je njegov izvor v ljudskem nagonu po lastni ohranitvi sprčo razmer, ki so vladale v stari Jugoslaviji in drugod po Evropi ter na svetu sploh.

Mlad mehanik, ki so mu zaupali vaje v varstvo, je bil Nemec po rodu, vendar je znal hrvaško. Pisal se je Karol Schmidt. Bil je pošten človek. Fante je spodbujal k tovarištvu in vzajemni pomoči in jim pravil, kako potrebni so delavci na svetu, kakšno škodo delajo verske organizacije, ter jih opozarjal na dolžnost, da se po vajeniški dobi vpišejo v delavsko zvezo in pridružijo socialnim demokratom, s čimer bodo pomagali ustvarjati človeštvu boljše bodočnost. V nasprotju s Karasom, je bil Schmidt prepričan, da bodočnost sveta ni odvisna samo od kovinarjev, temveč od zavednega proletariata sploh. To je fantom tudi čisto dopovedoval. Knjige, ki jih je imel v svoji sobi, so bile večinoma nemške, vendar je Josip Broz rad listal po njih. Leta 1907 se je Schmidt začel prav posebno zanimati zanj. Prišel ga je učiti nemščine in mu razložil nekatere zapletene misli Marxa in Engelsa.

Po končani vajeniški dobi je Josip Broz ostal še nekaj mesecev pri Karasu kot plačan mehanik. Še vedno je mislil na Ameriko, a Schmidt mu je ta načrt odsvetoval: »Naša dolžnost je, da ostanemo tu in si prizadevamo, da pride do spremembe, tako da se ljudem ne bo treba več izseljevati in živeti v tujini.« Josip je sicer to uvidel, vendar mu še več ko leto dni misel na Ameriko ni dala miru.

Oktober 1910 je odšel v Zagreb in se vpisal v delavsko zvezo. S tem je postal avtomatično član socialno demokratičnega gibanja. Poiskal si je službo v neki mehanični delavnici, in je napravil načrt, da bo prihranil vsak krajcar, da si pridobi za vožnjo do New Yorka. Ko bo zbral potreben denar, se bo odločil, če se bo zares izselil ali ne.

Okoliščine so odločile namesto njega. V drugi polovici leta 1910 je vso Srednjo Evropo zajela huda gospodarska kriza. Tik pred božičem je Josip izgubil službo. Ko je plačal stanovanje in hrano ter članarino v sindikatu, mu je ostalo še nekaj forintov.

Naslednja tri leta in pol je bil Josip Broz eden izmed tistih številnih mehanikov, ki so iskali delo po vsej Avstro-Ogrski, v Nemčiji, Švici, sledeč govoricam o možnosti zaposlitve, vmes pa stradali, govorili in mislili o socializmu in revoluciji. Iz Zagreba je odšel v Trst, od tam v Kamnik, nato v Čenkovo na Češkem, od tam pa preko Podrebe in Kumrovcu spet v Zagreb. Nato spet v Ljubljano, od tu na Dunaj in Monako, nato spet v Zagreb in spet na Dunaj...

V teh letih se je izoblikoval kot revolucionar. Preizkusil in opazoval je vse stopnje razredne borbe, ki sta jo teoretično opisala Marx in Engels. Leta 1911 n. pr., ko je izgubil službo v Kamniku,

ker so tovarno nenadoma zaprli, se je pojavil nek posredovalec in ponudil odpuščenim delavcem »dosti boljše službe« v Čenkovi na Češkem. Kakih 20 se jih je prijavilo. Agent jim je plačal vožnjo in jim preskrbel hrano za dvodnevno pot. Po prihodu v Čenkovo pa so odkrili, da je vseh 200 zaposlenih delavcev raznih narodnosti — največ je bilo Čehov, — bilo že dolgo v stavki, in da je bil človek, ki jih je najel agent kapitalistov, ki so imeli v rokah obe tovarni, v Kamniku in Čenkovi.

»Stavkokazi seveda nismo hoteli postati,« je rekel Tito. »Naskušajmo delavci so nas sprejeli na svoje domove, nas vodili na sestanke in nas poveličevali kot junake. Stavka je uspela. Stavkajoči pa so stali pri pogoj, da je morala tovarna tudi nas sprejeti v službo.«

Mladi Broz se je naučil češčine, izpopolnil pa se je tudi v nemščini, tako da je po malem že lahko pričel študij Goetheja, Heineja in politične članke v nemščini. Vesel je bil, hkrati pa tudi žalosten, ko je videl, da so delavci na Češkem, Avstriji, Nemčiji, mnogom naprednejši v svojih nazorih in čvrstjeji glede proletarske zavednosti kot pa hrvaški, tržaški in slovenski delavci. Udeležil se je vsakega sestanka, ki se ga je udeležil, in se razen že omenjene stavke v Čenkovi udeležil še šestih ali sedmih drugih stavk.

Ko je bil star 19 let, mu je prišla v roke neka brošura, ki je zbudila v njem tako živo zanimanje za francosko revolucijo, da je več let nato čital cele ure o njej v raznih knjižnicah po vsej Srednji Evropi.

Spomladi leta 1913, ko je bila mlademu Brozu 21 let, ga je cesar Franc Jožef pozval v avstro-ogrsko armado. Broz je zaprosil, da bi ga dodelili kakemu hrvaškemu regimentu in junija 1914, tik pred usodnim sarajevskim atentatom, so ga uvrstili v 27. domobranski regiment, kjer so bili vsi od polkovnika do zadnjega rekruta Hrvati. Kmalu je napredoval v narednika, deloma zato, ker se je zelo izkazal v mečevanju.

Jeseni leta 1914 se je znašel 27. domobranski regiment na ruski fronti v Galiciji. Louis Adamič opisuje, kako so ta regiment zajeli Cerkezli in kako je bil mladi narednik Broz v tej bitki hudo ranjen v roko. V prvih mesecih ujetništva se je Josip Broz naučil ruščine in prebral že kakih 80 do 100 knjig. O ujetništvu v Rusiji nadaljuje Louis Adamič takole:

»Ko so me končno izpustili sredi maja 1916 in sem se vrnil v taborišče,« je nadaljeval Tito, »sem slišal o razvoju dogodkov v Petrogradu in na Vzhodni fronti, kar me je navdalo s silnim navdušenjem. Odločil sem se pobegniti in se prebiti do Petrograda, kjer je bilo središče revolucije. Prevoz po železnici in rekah je bil skoraj povsem ustavljen,

zato sem moral prehoditi peš okoli 1000 vrst. Položaj v deželi je bil »nejasen«. »Rusko ljudstvo je živelo v napeti nestrpnosti, v pričakovanju svobode. Občudovati sem moral te ljudi. Večkrat me je prišla policija, ki niti sama ni vedela več dobro, kaj je dovoljeno in kaj ne. Rusko sem govoril prav tako dobro ali celo bolje kot večina Rusov in to mi je čisto pomagalo, da sem se rešil iz zagate. Vendar je bilo marsikaj, česar nisem vedel, še več pa tistega, česar nisem razumel. Bilo mi je šele 25 let.«

»V Petrogradu sem prispel julija 1917, prav v času, ko so boljševiki organizirali ulične demonstracije, ki so se razvile v prave bitke. Pridružil sem se skupini delavcev in vojakov, ki so mi rekli, da se pripravljajo na Finskem odločilni dogodi, zato sem odšel z njimi tja. Tam so me pa aretirali kot »nevarnega boljševika«, vendar sem prepričal policijo, da sem samo avstrijski vojni ujetnik, ki ga vihar revolucije žene sem in tja. Izpustili so me in vrnil sem se v Petrograd, kjer sem bil priča razvoju, ki je dosegel svoj višek v veliki Oktobrski revoluciji.«

»Tik pred izbruhom revolucije so me pa ponovno prišli. Rusko sem govoril tako dobro, da ni nihče verjel, da sem avstrijski ujetnik. Tako sem se znašel v počasi vozečem v Sibirijo namenjenem vlaku, kjer je bilo razen mene še več drugih ujetnikov, ki so jih policijski komisariji Kerenskoga smatrali za »nevarne boljševike«. Na vlaku je bilo skoraj prav toliko straž kakor ujetnikov.«

»Kakih 80 km od Omska sem skočil iz vlaka in prispel naslednji dan v mesto nazaj z navadnim potniškim vlakom. Bil sem brez denarja in brez voznega listka, vendar spovednika to ni motilo. Nasmehnil se mi je, kot da bi vedel za skrivnost, spričo katere so bile malenkosti, kot denar in vozni listki povsem brez pomena. Lenin je namreč ta dan prevzel oblast. Na železniški postaji v Omsku je stopila v vlak skupina oboroženih ljudi, ki so nosili čepice in trakove kakršnih prej še nisem nikoli videl. Vse potnike so natančno izprašali. To so bili člani revolucionarne Rdeče straže. Vprašali so me, kdo sem in od kod prihajam ter kaj me je privedlo v Omsk. Povedal sem jim, in eden izmed njih me je pripeljal na neko dvorišče polno avstrijskih in nemških vojni ujetnikov, ki so se pridružili internacionalni brigadi Rdečih straž.

Marsikaj so že napisali o moji udeležbi v ruski državljanski vojni. Žal te zgodbe niso resnične. Služil sem v mednarodni rdeči brigadi (dobesedno Rdeči straži) od jeseni leta 1917 do poletja leta 1918. Čeprav smo ponovno prosili, naj nam dajo priložnost za borbo z belogardisti, našega oddelka niso poslali na fronto. Prošnje so zavračali z utemeljitvijo, da smo revoluciji potrebni v

Omsku. Izkazalo se je, da je to res, kajti pomagali smo ne samo čuvati važne industrijske naprave in opravljati razna strokovna dela, — nekateri izmed nas so bili izučeni mehaniki, — temveč tudi zato, ker se je Omsku bližala fronta.

»Kot član Rdeče straže sem ne samo čuval postajo, temveč tudi popravil lokomotive in vozove na kolodvoru v Omsku. Tako nisem vedel kaj se godi po svetu in v Rusiji, niti v Omsku in celo ne na postaji, kjer sem včasih prebil kar po 24 ur skupaj, ko sem popravil kako staro lokomotivo.«

»Bilo je zgodnje poletje leta 1918. Krožilo je vse polno govoric. Med drugim so pravili, da Američani tolčejo Nemce in da utegne biti vojne vsak čas konec. Prav tako sem slišal, da so avstro-ogrskega cesarstva dnevi šteti in da bodo po vojni iz nje nastale kar tri nove države: Poljska, Češka in država južnih Slovanov, ki jo bodo morda imenovali Jugoslavijo.«

V Zagradcu pridno delajo

Z novo upravno teritorialno razdelitvijo spadajo pod novomeški okraj tudi bivši KLO Ambrus in Zagradec. Sedanji občinski odbor Zagradec obsega 25 vasi.

Dne 23. aprila so bile volitve novega odbora ter združitve Ambrusa in Zagradca. Za predsednika novega občinskega odbora so izvolili najbolj delavnega in predanega človeka, ki mu je ljudstvo že večkrat izkazalo zaupanje, tovariša Lojzeta Orla. Tov. Orel je še mlad, a poln volje in poštenosti za skupne smotre in ima tudi že trde življenjske izkušnje. Živo mi je še v spominu dogodek iz dobe okupacije, ko so divji domobranci privlekli Lojzeta vsega krvavega in razbitega v Žužemberk, kjer je čakal negotove usode. Ni klonil. Niti peklenški Dachau mu ni uklonil hrbta. Vrnil se je na rojstni kraj in prijel za delo na najodgovornejših mestih. Tudi lopata in kramp mu nista bila tuja. Zato so mu prav vsi zaupali. Politično delo je po njegovi zaslugi zelo razgibano, posebno v odboru OF, ki ga vodi že od začetka. Občinski odbor OF obsega šest vaških odborov, ki vsi dobro delajo, prednjači pa odbor OF Marince vas. Fronta organizira tudi vse proslave skupno z ostalimi organizacijami. Davke plačujejo v redu in ni nobenih zaostankov.

Ambrušani goje sicer do Zagradčanov nezaupanje, ki pa je nepotrebno. Boje se, da bodo pri upravljanju občine prikrajšani, vendar pa so lahko mirni, saj bodo vse naloge reševali skupno.

Zelo delaven in razgiban je v Za-

Nosilec letošnje Titove štafete po Krki — kapetan Ciril Puc v valovih pod Otoškim jezom

ZANIMIVO ODKRITJE POD GORJANCI

Nedavno je bila na vznožju naših lepih Gorjancev odkrita nova rastlina — pontska acaleja (Azalea pontica), ki je sicer doma na Kavkazu. Ta krasotica ima mnogo sorodnikov v Aziji in Ameriki, ki jih poznamo pod imenom rododendron. Pod gorjanci raste popolnoma prirodno na približno 1 ha veliki površini v družbi jesenskega vresa in kostanjevih grmov. Cvete približno tri tedne v maju. Cveti so zvonasto-ljastni, zlatorumeni in lepo dišeči.

Kako je prišla pontska acaleja v ta skriti kraj, ostane zaenkrat nepojasnjeno. Po utem izročilu starih prebivalcev raste tamkaj že precej dolgo; nekateri menijo, da so jo videli še na drugih mestih, kar pa ne moremo s sigurnostjo potrditi. Najbrže se je zasejala iz grajskih vrtoč, ki so gotovo razpolagali s takšnim rastlinskim materialom. Mogoča pa je tudi domneva, da se je rastlina ohranila iz davnih geoloških dob, kot je to slučaj pri mnogih redkih in znamenitih rastlinah v naši državi. Brez dvoma je to za nas zelo važno odkritje, pa naj bo ostanek živih davnin, ali pa, da se je kako drugače zasejala pod Gorjanci. Le-ti imajo mnogo rastlinskih posebnosti zlasti v izboru domačih orhidej (kukavica), od katerih je najbolj čistan lepi čevljec (Cipripedium calceolus). Lepi čevljec nima kričečih barv, barva pontske acaleje pa je opazljiva, zato je nevarnost ropanja še večja. Če boste kdaj videli cvetje teh rastlin, ga pogrejte natančno in pustite ga v okras naši lepi prirodi.

(Po »Ljubljanskem dnevniku« z dne 13. maja 1952)

gradcu mladinski aktiv, ki je bil pred kratkim ustanovljen. Mladina Zagradca je sklenila, da bo pomagala mladini v Ambrusu pri dograditvi zadrúznega

Lojze Orel, predsednik občinskega odbora v Zagradcu

doma, ki bo ponos Suhe krajine. Občinski odbor je podedoval od okraja skrajno zanemarjamo drevesnico, kjer sameva hišica, po gredah pa še šopiri plevel. Sadržarski odsek pri KZ Zagradec je sklenil, da bo to drevesnico spravil v red.

Velik problem, ki tare Zagradčane, je njihova šola, ki je začasno nastanjena v gasilnem domu.

Gasilci v Zagradcu so zelo delavni. Vodi jih načelnik tov. Frenk Hočevar. Dogovorili so se že, da bodo 25. maj slovesno proslavili. Na Dvoru so si dali napraviti nov gasilski voz. Ustanovili bodo tudi četo v Valični vasi ter ji poklonili ročno brizgalno.

Kmetijska zadruga ima več odsekov in ekonomijo. Trgovina bo morala precej znižati cene, ker ji močno konkurira državno trgovsko podjetje. Kredni odsek pa zadrugniki prav malo upoštevajo. Delež so pri KZ Zagradec in Ambrus zvišali na 500 din. Mnogo je obetalo krajevno čevljarsko podjetje, in pa se hitro klonili in se ustrašili težav, ki se jih da z dobro voljo odpraviti. Prav dobro dela krajevna mesarija.

Zveza borcev ni preveč delavna, kar ji ne dela časti. Vaščani so mnogo pripomogli pri popravilu vaških poti, pri čemer so bili najboljše Ambrušani. Tudi stanje živine se je po ukinitvi obvezne oddaje precej zvišalo.

Prebivalcem Zagradca in Ambrusa želimo mnogo uspehov in da bi se med nami dobro počutili, saj bodo tudi v našem okraju dobili vso pomoč za procvit njihove občine.

H. S.

Vsem naročnikom

ki dolgujejo naročnino za I. in II. tromesečje 1. 1952 in za leto 1951, smo vpreteklih dneh poslali opomine in položnice. Prosimo jih, da takoj poravnajo zapadlo naročnino.

UPRAVA

Vatikan in fašizem

19. aprila je imel dr. Milan Bartoš po beograjskem radiu predavanje o položaju cerkve v Jugoslaviji. Nanj je pri zadetosti odgovoril Vatikan s člankom v »Osservatore Romano« 24. aprila. V članku skuša Vatikan prikriti svoje sodelovanje s fašizmom pred vojno in med njo. — Dr. Bartoš namreč dokazuje, da je prav fašistična nastojenost Vatikana vzrok, da še ni prišlo do boljših odnosov med cerkvi in državo v Jugoslaviji. Zato naj postrzežemo tu samo z neznatnimi odlomki iz knjige Ive Mihoviloviča »Vatikan in fašizem«, ki pričajo o sodelovanju s fašizmom tudi najodgovornejše cerkvene osebnosti — papeža Pija XII.

V cerkvenih krogih kaj radi ponudajo, da je Pij XII. po svojem fanatizmu zelo podoben zadnjemu papežu, razglašemu za svetnika, tistemu po vrsti 226. papežu Piju V., kronanem leta 1566, ki je umrl šest let pozneje, potem ko je bil pred smrtjo ukazal, naj inkvizicija likvidira ne le aktivne, marveč tudi »tíhe krivoverce, kakor tudi tiste, ki so krivoverci, «ne da bi to sami vedeli». Pij XII. je zares fanatik in s fanatičnostjo prežet fizični mršavec. Druga njegova značilnost je, da je rimski aristokrat in neposredni arbitar

v finančnem kapitalu Italije. Pij XII., Eugenio Pacelli, je iz znane rimske družine Pacelli, knežjine in bančne doma. Njegov stric Ernesto Pacelli je načeloval največji italijanski banki, »Banca di Roma«, ki je imela pomembno vlogo tudi v zvezi med Vatikanom in fašizmom. Papeževi najbližji sorodniki še zdaj vodijo to banko, kakor tudi mnoge druge banke in velika industrijska podjetja, v Vatikanu pa imajo visoke častne funkcije. Njegov brat, advokat Pacelli, je bil vatičanski ekspert pri sklepanju lateranskega sporazuma z Mussolinijem.

Eugenio Pacelli je postal škof leta 1917. Takoj potem so ga poslali za papeškega nuncija v Nemčijo, kjer je ostal več let. Sklenil naj bi tajen sporazum med Vatikanom in pretežno protestantovsko Nemčijo. Nemčija naj bi bila v bodoči vojni na strani katoliške, papežu zveste Avstrije, da bi skupaj tolkli krivoverce, nevarne države: Francijo, Anglijo in Rusijo, pa tudi — Italijo... Poznejša reagiranja Pija XII. na nemški nacionalizem, pa tudi na nacizem, so v zvezi s tem njegovim prilagojevanjem v Nemčiji v letih nunciature. Takrat je navezal nove stike, ki se vlečejo do današnjih dni. Leta 1918 je prišlo na Bavarskem do revolucionarnih dogodkov, pa je vladala rajha, ki ji je načeloval socialni demokrat Hermann Noske, upor v krvi zadušila. Pacelli je s šifriranimi brzojavkami

obveščal papeža Benedikta XV. o razvoju dogodkov in iz neke nerodno izgubljene brzojavke je lahko zgodovina zabeležila podatek, da je bila v teh pogodkih tajna zveza in sodelovanje med Noskejem in Vatikanom ob posredovanju in na pobudo Pacellija... Pacelli je bil takrat v Münchenu, potem pa je postal nuncij v Berlinu. Leta 1929 je sklenil konkordat med Prusijo in Vatikanom in za zasluge je bil imenovan za kardinala. Zanimivo je, da je posebni papežev tajnik še zdaj nemški jezuit Leibler, njegov najvažnejši svetovalec pa znani monsignor Kaas, šef katoliške stranke v Nemčiji, ki je še zdaj v emigraciji, kar pa ne pomeni, da ne bi dirigiral vseh katoliških političnih gibanj v Nemčiji.

Eugenio Pacelli je postal državni tajnik Vatikana leta 1930 po smrti kardinala Gasparrija in tako je že takrat vladal v Vatikanu kot prvi za papežem. Ker je bil inteligentnejši in v vsakem oziru iniciativnejši od papeža Pija XI., je bilo vse, kar so pripisovali temu papežu, večinoma Pacellijevo delo.

Pacelli je večkrat pokazal, kakšen je njegov odnos do fašizma. Navedli pa bomo samo nekaj primerov.

Leta 1934 se je kardinal Pacelli, po zvezi papež Pij XII., v posebni misiji mudil v Buenos Airesu. Takrat je bil državni tajnik Pija XI. Dne 13. oktobra je imel tam govor in »priklical je božji blagoslov na tistega, ki upravlja domovino in bedi na njeno srečo«, misleč na Mussolinija.

Kardinal Pacelli je ob začetku ciklusa predavanj v »Institutu za rimske študije« imel govor, v katerem je dokazoval, da je Kristus pravzaprav Rimljan, ker je božja previdnost določila, naj bo Rim duhovno središče vere. V navzočnosti mnogih cerkvenih dostojanstvenikov, kardinalov in fašističnih funkcionarjev je Pacelli izrazil spoštovanje papežu, kralju in duceju.

Ko pa je v vrtincu abesinske vojne ves pošten svet obsojal fašistično Italijo, je Pacelli pel hvalnice Mussoliniju.

»Božja previdnost je Rim ustvarila in določila, da postane prestolnica sveta in središče krščanstva. Cesarji Rim je bil zgodovinska priprava za duhovno univerzalno cesarstvo Jezusa Kristusa; nobeno mesto ne bo premagalo misije Rima, božjega mesta, mesta vtelesene modrosti... Uničiti Mussolinija je cilj nasprotnikov, to pa pomeni zažeti srce Rima, glavo krščanstva, uničiti svetnike in ubiti Boga. In kako more potemtakem kdo zahtevati, naj bi cerkev ne podprla svojega velikega križarja, Mussolinija.«

Glejte, tako je govoril Eugenio Pacelli, sedanji Pij XII....

Pij XI. ni dočakal druge svetovne vojne, ker je prejel umrl. Rad bi jo bil dočakal, najbrž ne bi storil ničesar, kar bi oviralo Mussolinija in Hitlerja v uresničevanju njihovih naklepov. To lahko sklepamo iz njegovega presojanja abesinske in španske vojne, pa tudi sicer — iz vsega!

Nadaljevanje na 4. strani

Kmečka delovna zadruga »BAZA 20« na poti krepkega razvoja

Kritika gospodarjenja v KDZ »Baza 20« v Poljanah je bila vse do letos pogosta in dostikrat tudi upravičena. V dveh letih obstoja res ni pokazala zadovoljivih uspehov. 200 hektarov zemlje, od katere je samo orne okrog 45 hektarov, ni dajalo niti del tega, kar bi lahko dalo. Zadruga živina je bila slaba, sadovnjaki zanemarjeni, polja slabo obdelana, temu primeren pa tudi dohodek zadrugarjev. Ne bi pa mogli trditi, da med poljanskimi zadrugami ni pridnih in delavljivih ljudi. Dovolj jih je, le gospodarstva niso znali zgraditi od prave strani.

Letos se je njihova zadruga spojila z zadrugo ekonomijo v Dolenjskih Toplicah, ali bolje, ekonomija se je priključila njim. Uvedba gospodarskega računa in priključitev toplaške ekonomije pomeni začetek velikega dviga gospodarstva v tej zadrugi. Delovni načrt, ki so ga sprejeli na letnem občnem zboru, je pomemben: »Zaslugek delovnega dne je predviden na 300 din. Število goveje živine se zviša iz 27 na 63 glav, še letos zgradijo moderen hlev za 50 glav goveje živine, dokončajo svinjake, očistijo 80 ha pašnika, združijo raztresene kozolce za 48 oken v dva kozolca, očistijo sadno drevje in zgradijo šušilnico, začnejo z urejanjem prve sadne plantaže na opučenih vinogradih, zaslužek zadrugarjev se obračunava vsak mesec in se izplačuje do višine 60%.

Moti se, kdor misli, da ta načrt ne bo uresničen. Delovni polet, s kakršnim so se letos vrgli na delo poljanski zadrugarji, je na mah zamašil usta kritikom. Vsa dela izvršujejo v akordu. Spomladi so očistili 850 sadnih dreves, ki bodo v jeseni bogato poplačala trud. Sedem in pol hektarja krompirja so posadili. Najmanj 12 vagonov ga mora biti. Pravi predsednik Jože Pelko iz Dolenjskih Toplic, ko razkazuje vzorno obdelano polje. Stiri in pol hektarja njiv so zasejali z ovsem, zraven pa deteljo, saj bo njihova glavna panoga živinoreja. Pšenica pa tu ne uspeva kaj prida, zato je vprašanje, koliko je bodo v bodoče še sejali. Raje več krompirja in povrtin, tako so sklenili.

Na Občicah je živo kot na mravljišču. Skupine delavcev čistijo pašnik, pripravljajo taninski les, drva, preklje, hlode, trame in podobno. Eni vozijo les do ceste, drugi kamenje, apno in pesek ter opeko. Na desno ob cesti proti Črmošnjicam rastejo iz tal dve stavi: letni leseni hlev z zidanim temeljem, ki bo pozneje služil za nastilj, in novi zidani hlev za 50 glav živine. Oboje pa pod pašnikom, kamor bo šla živina neposredno iz hleva.

Dela hitro napredujejo, saj delajo vsi v akordu. Leseni hlev bo te dni pod streho in takoj bo prišla v njega živina, kajti dobrih 20 ha pašnika je že očistili. Nedaleč stran od hlevov bo stal kozolec s šestnajstimi okni. V

ta namen je treba samo združiti raztresene kozolce iz cele vasi. Tako združitev bodo napravili tudi v Poljanah, kjer bo stal kozolec z 32 okni. V Poljanah urejujejo tudi kolarsko delavnico. Blizu govejih hlevov, samo čez cesto, imajo nove svinjake, ki bodo te dni sprejeli prve prebivalce. Med stavbami bodo zgradili dva vodna rezervoarja. Ker teče v neposredni bližini majhen potok, bi ga kazalo v bodoče zajeziti nad vasio in napeljati vodo po koritu do hlevov. Potok sicer v poletnih mesecih včasih presuši, vendar bi imeli za živino dobro tekočo vodo v samem hlevu večji del leta.

Delovna sila, ki je v Poljanah na videz vedno primanjkovala, danes ni več problem. Isto število ljudi kot lani je obdelalo pravočasno vsa polja in vinograd poleg vseh drugih del.

Nagra ena kulturno-umetniška društva na področju bivšega trebanjskega okraja

Okrajni odbor Ljudske prosvete v Trebnjem je zaključil nagradno tekmovalno kulturno-umetniško društvo bivšega okraja Trebnje. Izmed katerih si je s prireditvami in splošnim delom priborilo prvo mesto. Sindikalno kulturno-umetniško društvo »Josi Jurčič« v Trebnjem. Dobilo je radijski aparat. Zelo uspešno deluje dramska sekcija društva, na novo je ustanovljena dramska sekcija pionirjev, ki je že s prvo gradno — 3 kolekcije odrskih smink. Dobro je delala tudi godbena sekcija, žal pa so trebanjski pevci vse pre malo aktivni. Lepo urejena je tudi trebanjska knjižnica, ki pa kaže po — bralcih.

V Mokronogu so dobili člani kult. umetniškega društva »Emil Adamič« drugo nagrado — 3 kolekcije odrskih smink. Dobro deluje njihova orkestralna skupina, pevska sekcija in gledališka družina. Moški pevski zbor je gostoval že na sosednjih odrih in pokazal lep uspeh.

KUD »Matija Gubec« v Vel. Gabru je dobilo za svoje delo zbirko knjig. Učitelj Jar-

Kotiček za gospodinj

Plesnoba na perilu ali opravi odpravimo na ta način, da denemo v sobo, kjer se je pojavila plesn, nizko posodo s posušeno soljo (dobro je tudi živalska sol) in jo menjamo po dva- do trikrat na teden.

Duho po oljnatih barvi spravimo iz sobe, če jo pokladimo z zmelto kavo ali črnjavih zagodami.

Omoče najlepše očistimo v lugu, ki nam ostane od perila in ga potem dobro posušimo. Šetnine od omoče se spet naravnajo, če jih držimo nekaj časa v sopari nad vrelo vodo.

Ce se opečemo, nikakor ne smemo opekline močiti z vodo, ampak je namažemo s čistim oljnim ali lanenim oljem, lahko pa tudi s kakšnim drugim namiznim oljem. Olje ublaži bolečino in prepreči, da se na koži ne naredijo mehurji.

Ce vrata škripajo namažemo tečaje s konico svinčnika.

Madeže od apna na tleh izgrizemo s slamo ali senom, nato pa še s krpo namočeno v kislo vodo.

Pobavarna tla ohranijo svoj lesk, če jih po dvakrat ali trikrat na mesec zgrizemo z napol suho kavno goščo in jih čez nekaj časa pometemo.

Najboljša radirka je stara goba za umivanje, ki zbrise tudi tisto, kar nismo mogli zbristati niti z radirko niti z nožem.

Madeže od potu na moških klobukih prečimo, če denemo med usnjati trak in klobuk pivnik ter ga večkrat zamenjamo.

Odgovor na neločen dopis

Svet za socialno skrbstvo pri Okrajnem ljudskem odboru Novo mesto nam je poslal odgovor na članek, ki je bil objavljen v »Borbi« 21. 4. 1952 pod naslovom: »Majka ne more dobiti svoje dijete«. Članek je bil opremljen s sliko, ki predstavlja pri mizi sededečo sodnika in poleg stojedečega moškega z dojenčkom v naročju. V članku trdi dopisnik, da so se glede tega otroka vodila dolgotrajna dopisovanja med OLO Novo mesto in odborom v Karlovcu. V članku piše tudi, da je okrajno sodišče v Novem mestu izdalo odločbo, da je treba otroka vrniti materi Ljubici Tomič iz Karlovice in da ta odločba ni bila vročena tožnici — otrokovi materi, temveč referentu pri Svetu za socialno skrbstvo, ki zavira vrnitev otroka materi.

Ta članek pa ni točen. Stvar je drugačna. Dopisovanje med odborom v Novem mestu in Karlovcu glede otroka Emice, ki je sedaj stara 8 let in je s priložitvijo svoje matere odšla k strici Hraničovič v Milano. Stopno pri školanju, se je omejila na nekaj stvarnih in kratkih dopisov. Samo po sebi pa je umetno, da je Svet za soc. skrbstvo v Novem mestu vodil edinoletno skrb za blaginjo tega otroka. Tudi referent je mislil samo na koristi otroka. Ni mu prišlo na misel, da bi iz katerikoli vzrokov zavlačeval ali oviral vrnitev otroka materi.

Pred okrajnim sodiščem v Novem mestu je bila na tožbo matere Ljubice Tomič 23.

marca sklenjena med njo in stricem Hraničovičem poravnava, s katero se je slednji obvezal, da vrne Emico materi že na sodišču. Ko pa je mislil otroka materi izročiti, je ta planil v krčevit jok in se obupno branil oditi z materjo. Skrbstveni referent, sodnik in predsednik Sveta za soc. skrbstvo so uvideli, da je nesmiselno otroka izročiti materi s silo. Takojšnja izročitev pa tudi ni bila v skladu z zakonom, ker je moral Svet za soc. skrbstvo poravnati in izročiti otroka odo- briti. Kakor hitro pa je bila poravnava od sodišča poslana Svetu, jo je ta 2. 4. 1952 brez odloga odobrila. Predsednik Sveta in referent sta bila soglasna v tem, da je treba otroka vrniti materi, ker proti temu tudi od skrbstvenega odbora v Karlovcu ni bilo zadržkov. Otroka mati, kateri sodna odločba ni bila poslana, ker ni bila niti izdana, se je po predhodnem obvestilu pripeljala v Novo mesto in je ob intervenciji sodnega izvršilnega uradnika na Stopnem prešla otroka in ga odpeljala na svoj dom.

Dopis je bil objavljen v »Borbi« dne 21. aprila 1952, mati pa je otroka prejela in prevzela že 10. aprila 1952.

Postopanje Sveta za socialno skrbstvo v Novem mestu je bilo vseskozi popolnoma zakonito. Vsi občiti, ki so bili iznešeni proti Svetu za soc. skrbstvo in njegovemu referentu v Novem mestu, so popolnoma neosnovani.

Zaslugek prvih treh mesecev so že dobili izplačan in kdor je več napravil, je seveda več prejel. Kaj pa kredit in obratna sredstva? Nobenega kredita za investicije. Les, ki ga dobijo pri čiščenju pašnika, bo vrgel vse potreben denar za gradnje in še lep zaslužek zraven. Novi traktor je že na poti v zadrugo; kupili so ga sami. Temu bodo sledili še drugi stroji. Ni dvoma, delovni načrt KDZ »Baza 20« bo v celoti izpolnjen. Z izpolnitvijo letošnjega delovnega načrta pa bo ustvarjena močna gospodarska podlaga za nadaljnjo rast te zadruga, ki ima neverjetno velike možnosti razvoja. Dovolj je dobre zemlje, le pridnih rok in pravičnega gospodarstva je treba, kakršnega so v zadrugi upeljali letos, in za mirskruha se bo še našel tu dober kos kruha.

R.

novič je uspel pritegniti mladino v igralsko skupino. Uporabili so »Rokovnjače«.

KUD v Trzinu je pokazal najboljšo uspehe pri izobraževnem tečaju, ki se ga je udeleževalo nad 80 mladincev in mladnic, ki so po dobro uspelem tečaju uprizarili večer na vasi. Dobili so zbirko knjig.

Na Mirni je lepo uspel gospodinjstvo-kuharski tečaj, dobro napreduje tudi dramska sekcija. Njihovo SKUD »Oton Zupančič« je dobilo za nagrado 2 kolekcije odrskih smink.

Va nagradena društva so poleg nagrad dobila tudi pisemne pohvale, za dobro delo nekaterih sekcij pa so prejela pisemne pohvale tudi KUD Mokronog (za knjižnico), KUD St. Rupert (za delo dramske sekcije in knjižnice), KUD Catež, SKUD Trebnje in KUD v St. Janžu (za uspehe v lutkarstvu). Dijaki nižje gimnazije na Mirni se zahvaljujejo učitelju tov. Lojzku Petrinu, ki je podarila svojo prejšnjo nagrado dijaki knjižnici. Lep mladinski lutkovni oder je uresničila učitelja tov. Malovrhova iz Sv. Križe pri Litiji s pomočjo krajevnega mizarja.

Ob podeljenju nagradah pa se moramo vprašati, čemu so ušli tisti trebanjski pevci in kvartet v St. Lovrencu? Pa Dobrič! — mar res hoče biti med zadnjimi s svojim številom prireditve?

V tekmovalju je bilo uprizarjenih 32 iger, delo v 21 knjižnicah pa je zelo pozitivno. Tekmovalni duh naj nadaljuje krepki delo kulturno-umetniških društev, pridobiva nove člane v društva in utrdi organizacijsko obliko naših SKUD in KUD. Angelca Zaletelj.

»Te ni nič sram, da se že ves mesec potepaš, pa nič iz malhe ne izstreses?« Tako so me napadli kar trije znanci, ko sem jo oni dan spet primahal v dolensko deželico iz Trsta, kjer sem bil na nekaterih predvolilnih zbiranjih.

»Pa kaj povej, Janez, kako je v Trstu?« so silili vame. Ko sem jim razložil, da je pri fašistih vse po starem, da imajo le še večje gobe, vsi pa nove hlače, blagoslovljene od očeta Santina, smo hitro tudi ugnili, odkod tako bojevitost in korajža pri nekaterih dolenskih gospodih, ki z obema ušesama slišajo samo vatikanske peske, na narodne pesmi, katerih jih je učila slovenska mati, pa so pozabili.

Kje sem zadnjič nehal? Aha, v KOČEVJU je bilo. Sedeli smo v kavarni. Zabavno je bilo; postrežba odlična, godba primerna — le nekateri plesi so bili bolj podobni opicjemu zvijanju in poskakovanju obsedenec kakor pa pravim plesom. Moški in ženske so poskakovali drug drugega okoli, frigate so mahale, krila se dvigala, ženske počepale, fantje pa so cepetali okoli njih. »Rasplo- plešajo, nikar tako ne glej, Janez, me je hrabil znanec, ko sem se začel odpravljati domov. Okoli enajste zvečer grem rad k potoku — ko pa sem med vrtni kavarne srečal drobno dekletce, morda je imelo 15 let, sem šel pa spet nazaj, kavarni je bilo cel kup otrk. No, če velja za mlade kočevske gospodične, da imajo kavarno za otroško nečno zabavišče, smem tudi jaz posediti v tej otroški restavraciji, kaj ne? Do starih jutraj smo se potem zabavali, tako da sem jutraj komaj odhajal s kosolom v Belo krajino.

V SEMČU sem našel na Miketu, ki mi je dejal, da »svojih fašistov nima, bo ali moral vzeti glavo na birmo, ko dojdejo veliki gospod«. Rad ga sem povprašal o tem in onem, kako mu cvete obrt, pa se je le obrnil, da sem samo še njegove brate, ki v dolgo robačo, za vratom pa rdečo ruto nekajkrat videl med cvetočimi češnjami. Od »Stefana« sem se do Semča trikrat spotalnik in postavil na glavo. Ogledal sem si zgodovinsko redkost — krajevno tehnično, pa še mlekarino in svinjak, ki domujeja drug drugega v razdalji 4 metrov. Tu smrdi kakor na prostoru za zdravilišče v DOLENJSKIH TOPICAH. Na ČREŠNJEVCU sem si ogledal vaški odbor OF, ki že drugo

Požrtvovalnost belokranjskih gasilcev

»Dolenjski list« je v eni prejšnjih številke že poročal o požarih na Brezovi rebri v Beli krajini in na Strekljčevu pri Semiču. Naš namen ni, da bi pisali o zločinah, ki so mirnim in delovnim Belokranjem požigali gospodarska poslopja, ker bodo organi naše ljudske oblasti v kratkem zadevo popolnoma pojasnili, saj so požigalci že na varnem za zapahi. Bolj nas zanima, kaj vse so storili v kritičnih dneh belokranjski gasilci, da so požare lokalizirali, za požarno službo čuvali ljudsko imovino in s svojim vzglednim ponašanjem pobijali tendenciozne vesti, ki so se o vzrokih požarov širile po Beli krajini in čisto, še bolj kakor požari sami, vzemirjale prebivalstvo.

Po poročilu brigadnega poveljnika okrajne gasilske zveze za okraj Črnomelj, tov. Julija Malešiča, ki se je v spremstvu starešine belokranjskih gasilcev tov. Julija Maceleja iz Gradaca pogosto zgledal na krajih požarov in organiziral belokranjska gasilska društva za požarno službo, posnemamo, da so v času od 19. aprila do 4. maja t. l. sodelovali pri gašenju požarov naslednja društva:

Strekljčev, Semič, Kot, Stranska vas, Črešnjevec, Dobravice, Drašiči, Slanna vas, Suhor, Gradac, Metlika in Črnomelj. Če omenimo, da je na primer gasilsko društvo Semič dežuralo šestkrat z 12 člani po 24 ur in da je v akciji gašenja požarov sodelovalo 25 članov, pa da ostala zgoraj našeta društva niso dosti zaostajala za semiškimi, potem so vsa zgoraj našeta društva zaslužila pohvalo in priznanje za discipliniranost, hrabrost in nesebično požrtvovalnost pri reševanju ljudskega premoženja. V akciji pri gašenju požarov je bilo zastopanih 13 društev s 156 člani od 5 do 12 ur. Požar je kljub skrajni budnosti gasilcev uničil: 4 kozolce, 2 poda, 8 zidanic, 2 hleva, 1 stanovanjsko hišo s svinjaki.

V petnajstih dneh je na Brezovi rebri in na Strekljčevu pogorelo torej 16 gospodarskih poslopij v vrednosti nad 5 milijonov dinarjev, požrtvovalni gasilci pa so pred požarom očuvali 45 poslopij v skupni vrednosti nad 30 milijonov dinarjev. Pri gašenju so gasilci porabili 102 litra bencina in 21 litrov strojnega olja. Odlično sta se izkazali

zlasti gasilski društvi Strekljčev in Semič.

Kljub velikopotezni akciji za očuvanje hiš in gospodarskih poslopij pred požari, ki so bili vsi podtaknjeni, ni bilo večjih nesreč, le gasilec Martin Prešeren iz Praprota št. 14 se je lažje ponesrečil.

Starosta belokranjskih gasilcev tovariš Julij Macele in brigadni poveljnik okrajne gasilske zveze tov. Julij Malešič sta lahko ponosna na odlični kader belokranjskih gasilcev, ki sta jih vzgojila v dolgoletnih vajah in jih usposobil za hitre akcije ter tovariško pomoč v sili in nesreči. — c.

Na Hudem so le dočakali železniško postajališče

Železniška proga med Novim mestom in Mirno pečko je precej dolga. Vrsta vasi leži ob njej, ki so si vsa leta bivele Jugoslavije želela primerne postajališče. Do objave v času predvolilnih volitev je sicer večkrat prišlo, do postajališča pa ne. Šele zdaj, ko imajo ljudske oblasti, so prebivalci Hudega, Kamene, Jablana, Karteljevega in ostalih vasi ter naselij doživeli, da je bila njihova prošnja uslišana. Za napravo postajališča se je na željo prebivalcev v prvi vrsti zavzel ljudski poslanec tov. Avgust Jazbinšek, nosilec spomenice iz leta 1941. Z dobro voljo vasčanov, ki so s prostovoljnim delom in gradnjo pripomogli k zgraditvi tujnega postajališča, pa s pomočjo tov. Kolha in Kočiča iz Sekcije za vzdrževanje prog, tovariša Kralja, predsednika KLO Kamene, Novaka iz Hudega in drugih je šlo.

V nedeljo 18. maja se je popoldne na novem postajališču ustavil prvi vlak iz Novega mesta. Zbranih je bilo veliko število domačinov iz okoliških vasi, mešanov in železnice iz Novega mesta, iz Ljubljane in Kočiča iz Sekcije za vzdrževanje prog, tovariša Kralja, predsednika KLO Kamene, Novaka iz Hudega in drugih je šlo.

V nedeljo 18. maja se je popoldne na novem postajališču ustavil prvi vlak iz Novega mesta. Zbranih je bilo veliko število domačinov iz okoliških vasi, mešanov in železnice iz Novega mesta, iz Ljubljane in Kočiča iz Sekcije za vzdrževanje prog, tovariša Kralja, predsednika KLO Kamene, Novaka iz Hudega in drugih je šlo.

V nedeljo 18. maja se je popoldne na novem postajališču ustavil prvi vlak iz Novega mesta. Zbranih je bilo veliko število domačinov iz okoliških vasi, mešanov in železnice iz Novega mesta, iz Ljubljane in Kočiča iz Sekcije za vzdrževanje prog, tovariša Kralja, predsednika KLO Kamene, Novaka iz Hudega in drugih je šlo.

V nedeljo 18. maja se je popoldne na novem postajališču ustavil prvi vlak iz Novega mesta. Zbranih je bilo veliko število domačinov iz okoliških vasi, mešanov in železnice iz Novega mesta, iz Ljubljane in Kočiča iz Sekcije za vzdrževanje prog, tovariša Kralja, predsednika KLO Kamene, Novaka iz Hudega in drugih je šlo.

Trebanjski lovci so me hoteli povabiti na lov, pa je nekdo rekel, da love ne bo, ker so »vse divje ptice prejele«. In da je treba takoj živati čuvati. Na Dobrničju pa ni je nekdo zapel: »Na Makovcu sem siljal pok — joj, začetek mrtev je ubog, večerjo Tončuk spet bo dal, ki skupni lov nam je zaspal.« Iz gozda pa je odmevalo: »Na love hodim vedno sam — vsaj polno malho zmerom mam...« V DOBRNICJU so še nekaj pogurjali: vs. Jurja bodo odstavili iz spiska petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

Cez Grmado sem se napotil v ST. PETER all po novem OTOČEC ob Krki. Ljudje se že zdaj smejijo trem fantom, ki so si v farovski gnojnici ohladili prevročni kri. Bajje v Sreem gradu in Zagradu take gnojnice. V OTOČEC pa nisem dolgo ostal — sem petnikov, ker se je baše nekdo izrazil, čemu se ne bi tudi duhovniki ženili... No, naj omlatijo s svojimi zadevami doma.

kov. Z vatikanske strani so namignili, da ima Pij XII. najboljšo voljo in namen, da v odnosu do fašistične Italije uveljavi politiko Pija XI. Tudi z izvolitvijo kardinala Maglionea za državnega tajnika Vatikana so bili fašistični krogi zadovoljni.

Dne 21. decembra 1939 sta Victor Emanuel III. kralj Italije in cesar Abesinije, ter kraljica in cesarica v spremstvu ministra za zunanje zadeve Ciana uradno obiskala Pija XII. Papež je ob tej priložnosti izrekel besede velike pohvale in občudovanja »kralja in cesarja« ter izrazil zadovoljstvo spričo dejstva, da vodita Italijo takšen kralj in cesar ter Mussolini. O Mussoliniju je rekel, da je daljnoviden državnik, ki vodi Italijo tako, da vlada v njej slova, duhovni mir in da uživa katoliška vera spoštovanje: »Italia sempre vigile e forte sotto l'augusta e saggia mano del Re Imperatore la lungimirante guida dei suoi governanti, rimane pacifica nella vita civile in concordia di spiriti... e nei riti solenni della religione cattolica.«

28. decembra 1939 je papež vrnil obisk, prišel h kralju v Kvirinal in izrazil svoje občudovanje »slavni dinastiji Savoia, poveljani s svojimi svetniki in blaženimi«. Ob tej priložnosti je papež prikladal božji blagoslov na Mussolinija in njegove ministre (»sull' illustre capo del governo italiano ed i suoi ministri«).

Iz vsega tega vidimo, da je Pij XII. nadaljeval poveljevanje Mussolinija

in fašizma tam, kjer je nehal Pij XI. Tudi on vidi v Mussoliniju moča, ki ga je »poslala božja previdnost«.

Ciano piše o teh obiskih: »Vladarjev obisk Sveti stolici. Kralj je dobre volje in čestita mi h govoru, ki sem ga imel... Obisk poteka v redu, bil je en sam ganljiv trenutek, ko je papež nepričakovano začel improviziran govor...«

Za odnos papeža do fašizma je značilen tudi tale moment: 27. XII. 1939. Papež mi je podelil (Cianu) »Zlato ostrogo«. Bolj kakor odlikovanje samo po sebi me je razveselila brzojavka kardinala Maglionea, državnega tajnika, ki poveljuje moje delo v zunanji politiki in delo za zblizanje države in cerkve...«

Za stališče Vatikana je bilo vseskozi odločilno važnostno dejstvo, da je Italija naposled posegla v vojno (leta 1940).

IZ NAŠIH KRAJEV

Vzorna lovska družina v Zagradcu

Zelena bratovščina iz Zagradca lahko ponosno nosi zelen klobuk z zatakajeno smrekovo vejico, na rami pa puško, saj je najboljša lovska družina, ki jo veže pravo tovarštvo. Družina ima svojo lovskega čuvaja in točen pregled nad vsa divjadjo, ki jo skrbno neguje in čuva. Da bi bilo lovišče še bolj pestro, so si oskrbeli več vrst živali, ki jih zelo ljubijo. Zagradski lovci so že drugič prejel nagrado za uspešno pokončanje roparic. Na skupnih pohodih so uničili dva volka, šest divjih prašičev, 1500 vran, srak in šoj. Opustili pa niso tudi lepih lovskih oblačil, katerih je bil deležen polkovnik Beniger, ko je ustrelil divjega prašiča. Prejel je precej lovskih blagin, pa tudi z vinom so ga pošteno škropili, da je laže prenašal ognjeni krst vse lovske družine.

Lovski družini v Zagradcu lahko čestitamo za vse njene uspehe. Še naprej pa naj čuva lepe lovske tradicije in goji divjad, ki je ponos naših lepih dolenskih gozdov.

NESREČA NA CESTI BI KMALU TERJALA ŽIVLJENJE

Na križišču v Zagradcu se je pred kratkim pripetila tuča nesreča. Iz smeri Žužemberka je pripeljal težek avtomobil, naložen z živino, z nasprotno strani pa je pripeljal s kolesom naravnost v drveči avto Anica Grm z Brega. Ob trčenju se je kolo popolnoma zdrobilo, Grmova pa je dobila več poškodb; polomljenih je imela več reber. Ponesrečenko so odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

NOVICE IZ SUHE KRAJINE

Na Selih pri Hlinah se je tov. Ajčku pripetila nesreča, ki bi lahko imela težje posledice. Nanj se je prevrnil voz in mu zlomil roko. Tovariši Ajčku želimo skorajšnje okrevanje, saj je moč kremenit človek, vrl lovec in veselek poštenjak. Mnogi partizani ga imajo v lepem spominu.

Letošnje nevihte so zelo muhaste in nevarne, saj jih radno spremlja toča in nevarne strele. V Zvirčah je pred časom udarila strela v neko hišo, kjer je popolnoma zdrobila okensko steklo. Zato je potrebno, da smo ob nevihtah skrajno previdni.

V Hlinah so izvolili nov občinski odbor, kateremu načeljuje prekaljen bорец in aktivist tov. Jože Rojc iz Lopate. Pri njegovem delu mu želimo mnogo uspeha.

Občina Žužemberk ima izredno velik okoliš, saj se ji pridružilo celo področje bivšega KLO Sela-Sumbrke. Za predsednika občine je bil izvoljen tov. Franc Jarc. Tudi njemu želimo mnogo uspehov pri delu, saj ga čakajo težke in odgovorne naloge.

Mladinski aktiv iz Zagradca pri Žužemberku je zelo delaven. Pred kratkim je gostoval v Žužemberku s prav lepim in izbranim kulturnim programom, ki je zadovoljil vse občine.

Občina Zagradec je uvedla redne živinske sejme. Prvi sejem je bil 15. maja na starem sejmšču.

Ker sta Žužemberk in njegova okolica zelo okužena po koleradskem hrošču, je občina že izdala potrebne ukrepe za preprečevanje krompirjevih nasadov. Tudi občina Zagradec, ki ima več primerov okužbe, je že podvela vse potrebne ukrepe.

Pošta Žužemberk se je za Teden pošte skrbno pripravila. Celoten poštni lokal so prebrili, očistili vse naprave ter okrasili notranje in zunanje prostore. Pri vsem tem je bila najbolj delavna tovarišica Pehanjeva in ostali poštni uslužbenec.

Dolga doba brez dežja je precej škodovala polju, posebno krmu. Suša je zavrla tudi druga poljska dela, tako da nekateri kmetje še sedaj sade krompir in koruzo.

V izložbi KZ Žužemberk je odprta stalna razstava, ki prikazuje v besedi in sliki početje žilinske duhovščine in pomagatelje v času NOB. Razstavljeno so slike s strahotami iz drugih taborniških, kjer je umrlo nešteto naših ljudi. Zraven pa prikazuje tudi uspehe naše velike graditve, ki so trn v peti protijudski duhovščini in drugim reakcionarjem. Ljudstvo si v gručah ogleduje razstavo.

DELAVNOST KMETIJSKE ZADRUGE V DOBRNICU

Po volitvah novega upravnega odbora kmetijske zadruga v Dobnici se je delo precej razgibalo. Upravni odbor ima vsak mesec redne seje, kjer obravnavajo tekoče naloge. Posebno prizadevanje je godarsko-lesni odsek, ki ga vodi tov. Kalan. Letos je že odkupil za 3 milijone dinarjev lesa, najprej bukovega in smrekovega. Tudi za novo gozdov imajo pripravljeno že 22.000 dinarjev. Pri pogodovanju pa naj bi sodelovale množične organizacije, da bo učinek dela še večji.

Trgovina kmetijske zadruga odkupuje zdravilna zelišča: cvet in list šarnice, lapuh, čelmin, regrat itd. Posebno pridni so pri nabiranju pionirjev.

Vandalizem v Podzemlju

Kmetijska zadruga v Podzemlju je lanske leto odkupila od postavljenih pionirjev večjo barako. To barako so postavili člani odbora Kmetijske zadruga na zemljišču ob Kolpi, kjer naj bi v poletnem času služila kopalcem, ki posebej ob nedeljah radi prihajajo v Podzemlje in Kolpi. Odkup barake in postavitev iste na zemljišču ob Kolpi je bila zadruga s težkimi tisočaki. Namen je bil slej ko prej plemeniti: urediti v baraki bife, založen z jestvinami in pijačo za izletnike itd. Poskrbljeno je bilo celo za prostor za razne športne igre: odbojko, nogomet, zgrajeno betonsko plesišče, v bližini barake pa tudi zidano stanišče itd. Ni še minilo leto in niti vsa dela za ureditev kopalnice še niso bila zaključena, že se je prav pred kopalo sezono našla nekje družba škodljivcev ljudske imovine, ki je s svojim vandalizmom dala duška onemogli ječi nad vsem, kar je v zvezi s Kmetijsko zadrugo. Ureditve kopalnice ob Kolpi je bil vedno uspeh zadrževanja v Podzemlju, to pa ni bilo vseh neznanim zlikovcem, ki so barako skoraj popolnoma demoralizirali in izropali. Očna so pobita, šipe raznesene, vrata vlomljena, okovje odneseno, stranišče porušeno, opeka odpeljana, vrata odnesena, okenski okvirji sneti itd. Zdar, ko bi kopalnice moralo služiti svojemu namenu, je vandalizem sovražnikov ljudske imovine storil svoje: baraka sicer še stoji, žalosten opomin na kulturno nega početa ljudi, ki jim je vsak najmanjši

V kmetijski delovni zadrugi gradijo zadrugi kmetje z 8 okoliš, spomladajsko aktivno so že gotovi. Premalo pa se odbor zadruga in zadrugniki sami zanimajo za nov gospodarski račun.

NOVO MESTO

Po dosedanjih poročilih, od katerih so nekatera prispela na Mestni ljudski odbor z dokaznimi zamudi, se je prostovoljnega dela v Tednu čistote v Novem mestu udeležilo 807 ljudi. Opravili so 1719 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 43.368 din. Zaradi prapozne dostave poročila ni bilo v prvi objavi zajeto delo brigad III. terena. V celoti se je tega dela udeležilo iz III. terena 119 ljudi, ki so opravili 343 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 4145 din. Po vrednosti opravljenega dela pa še vedno prednjači brigada Ragovo. V 401 ur je 66 članov te brigade opravilo dela v vrednosti 22.150 dinarjev.

Iz Dolenjskih Toplic

Zveza borcev v Dol. Toplicah je na svojem zadnjem obnem zboru izvolila nov odbor, ki bo, kot kaže, bolj delaven, kot je bil dosedanj. To je že dokazal, ko je priredil zabavno prireditev, katere čisti dobiček je namenjen za postavitev spomenika padlim borcem.

Podružnica turističnega društva v Dol. Toplicah, ki je bila po vojni ena od prvih, ki so začele delati v novomeškem kraju, je sedaj spet prišla s svojim delom. Leta 1948, ko je bila prekinjena redna avtobusna zveza z Novim mestom, je skoraj popolnoma prenehala delati. Za razvoj dolenskega zdravilišča je avtobusna zveza nujno potrebna, ker se zdraviliški gostje vsak dan mučijo na teshih sedežih premajhnega voza, ki jih vozi v Toplice. Novi odbor podružnice je sklenil, da bo poskrbel za olepšavo zdravilišča in je s tem delom že pričel. Njegovo prvo delo je bilo, da je poskrbel za popravilo razsvetljave in nabavo žarnic. Turistična podružnica, v katero je pristopilo veliko novih članov, je izbrala poseben odbor, ki bo skrbel za olepšavo Toplic, zlasti pri odstranitvi ruševin. V kraje, ki so zgodovinsko važni iz časa NOB, bo postavil markacije. Društvo bo moralo poskrbeti tudi, da bodo Dol. Toplice postale ne le prijeten zdraviliški, temveč tudi letoviški kraj, saj imajo za to vse pogoje.

Solska mladina pri gimnaziji in osnovne šole se že skrbno pripravlja na proslavo ob sklepu solskega leta. 8. junija bo priredila pionirski festival skupno z vsemi solskimi toplejskega sektorja. Ob tej priliki bo v soli razstava risarskih izdelkov in ročnih del. Solari bodo nastopili s pevskimi in fizikalnimi točkami in z mladinsko igro »Macha in pastorka«.

V času zdraviliške sezone predvaja kino podjetje vsak teden dva filma, tako da imajo zdraviliški gostje potrebno razvedrilo in duševni užitek, s čimer so vsi prav zadovoljni.

KULturno-UMETNIŠKA AKADEMIJA V DOL. TOPLICAH

Dijaki državne gimnazije iz Novega mesta so v nedeljo 11. maja priredili v zadrugi domu v Dol. Toplicah kulturno-umetniško akademijo z izbranim in pestrim repertoarom pesnikov, recitacijskih, fizikalnih in orkestralnih točk.

Najprej so nastopile pionirke pod vodstvom tov. Kastelece, ki so prav ljube zapele štiri pesmi. Nato je recitacijski zbor predvajal Zupancičovo »Dumo« tako lepo, da je žel zaslužen priznanje. Za njim so nastopili pionirji z ritmičnimi plesi in kot čimnkarji. Izvajanja so bila za pionirje na zadovoljivo višini. Mladinske pa so izvajale »Francoski ples«, za kar so žele veliki priznanje, saj so jih gledalci ponovno klicali na oder. Tudi zbor mladine je z lepim petjem zadovoljil hvalno občinstvo. Po vajah z rutami, ki so jih izvajale pionirke, je mladinski orkester nastopil s tremi točkami. Končno pa je nastopil še pevski zbor ob spremljavi orkestra.

Prostorna dvorana je bila napolnjena. Gledalci so bile s pridivito zelo zadovoljni in si jih še želimo. Profesorskem zboru in ravnateljstvu, ki so nam s svojimi dijaki pripravili tako lepo prireditev, pa se vsi prisrčno zahvaljujemo!

LEP GASILSKI PRAZNIK V PODTURNU

V nedeljo 11. maja so v Podturnu pri Toplicah praznovali. Prostovoljno gasilsko društvo je dobilo novo motorno brizgalno, delo domačih tovarn.

Gasilsko društvo v Podturnu je bilo najbolj delavno med gasilskimi društvi novomeškega okraja.

MIRNA PEČ

Prostovoljno gasilsko društvo slavi letos 50-letnico svojega obstoja. V počastitev te obletnice pripravljajo za nedeljo 1. junija veliko celodnevno proslavo. Popoldne bo v Mirni peči veliko gasilsko zborovanje, popoldne ob dveh sektorska gasilska vaja in nastop. Po vaji bo ljudska veselica.

SENTJERNEJ

Kar 17 točk je obsegal spored proslave Dneva zmage: deklaracije, recitacije, telovadni nastop, simbolične vaje »Gor čez izaro« in petje. Ljubek je bil nastop otroškega vrta. Dnevu primeren govor je podala gimnazijka, tako da je bil celoten spored od številnih gledalcev s hvaležnostjo sprejet. Na predvečer rojstnega dneva maršala Tita v soboto 24. maja bo v dvorani gostovanje KUD »Dolomiti« iz Ljubljane, ki nam bo pridelil pevski koncert in spevoigrjo. V izloženih oknih naše kmet. zadruga je zelo lepo urejena razstava slik iz zadnje vojne, seznam vseh tistih, ki so padli kot talci in borci.

meškega okraja. Okupator pa je leta 1943 požgal gasilski dom, pri čemer je zgorelo tudi vse gasilno orodje. Društvo je ostalo brez premoženja.

Takoj po osvoboditvi so člani društva pričeli zbirati prispevke, da si vsaj za prvo silo nabavijo potrebno gasilsko opremo. Sklenili so, da bodo zgradili nov večji gasilni dom, v katerem bo tudi prostor za prireditve. Pri tem jim je pomagala tudi ljudska oblast, ki jim je podarila motorno brizgalno in 200 m cevi, kar je vredno 600.000 dinarjev.

Zjutraj ob 5. uri je bila budnica, popoldne ob 13. uri pa je gasilska četa na kraju, kjer je stal prejšnji gasilski dom, pričakala zastopnika okraja, kateremu je predsednik podal raport. Povorka je krenila na slavnostni prostor, kjer je predsednik Jože Gorše podpravljal goste ter se spomnil padlih borcev in ustrelnih članov društva, katerih spomin so počastili z enominutnim molkom. Govorila sta še člana gasilske zveze Novo mesto tov. Mišigori in Mirtič, ki je poklonil članom spominske značke za 10- in 20-letno udeleževanje pri gasilstvu. Zastopnik republiške gasilske zveze tov. Burger jim je sporočil vesele besede, da jim je brigadna in četna podarjena brezplačno. Cesar se je v zelo razveselil. S tem darilom si bo društvo precej pomagalo in bo lahko še hitreje zgradilo svoj dom, za katerega ima zbran že ves material razen cimenta. S prostovoljnimi delom in prispevki bodo lahko postavili dom še to leto, zlasti če bodo tesarji opravili vsa tesarska dela brezplačno.

D. G.

S ČEM V SMILHELU NISO ZADOLŽNI

Iz Smilhele pri Novem mestu smo dobili dopis, v katerem se dopisnik pritožuje čez odbor telesovzgojnega društva »Partizane«. Pravi, da se o tringlji za odbojko itd. govori od ušesa do ušesa, manjka pa pripravljeno za povezavo z vso mladino in odraslimi, ki naj bi okrepili fizikalne vrste v Smilhele. Dopisnik se pritožuje tudi čez organizatorje plesa, ki naj bi bil 11. maja v dvorani v Smilhele. Ljudje iz Novega mesta in okolice so prišli na ples - tega pa ni bilo. Pač pa so se organizatorji oziroma vodilni člani zabavali z balinanjem, namesto da bi pravočasno odpovedali zabavo. Mladina v Smilhele želi, tako zaključuje dopisnik, da bi odbor društva pritožbo, ki jo imajo v stanje izboljšal. (Zdi se nam, da bi Smilhele lahko pokazal kaj več na kulturno-prosvetnem in fizikalnem področju - zato vabimo Smilhečane, da se se oglašijo v našem listu).

IZ OTOČCA PRI KRKI

Pred kratkim smo imeli občni zbor Zveze borcev, na katerem smo izvolili občinski odbor in združili članstvo iz krajev, ki pripadajo po združitvi KLO naši občini.

Ker smo doslej vedno sklicevali sestance v centru, smo se dogovorili, da izvedemo občni zbor Zveze borcev v Grčevju, saj je pravzaprav tam kraj partizanstva. Zamisel je bila dobra, saj je bila prav od tam največja udeležba.

Referat je podal domačin tov. Janez Zarabec, borec iz leta 1942. Obnovili smo spomin na doživljanje v času vojne. Razpravljali smo o delu protijudskega kluba, ki je nastopil z neverjetno podlostjo, kar je ponovni dokaz proces proti župniku Smolčcu iz Stopič.

Govoril je tudi predsednik ZB tov. Stane Medved, ki je poudaril nekaj osnovnih nalog pri delu organizacije. V poročilu sekretarke pa je bila poudarjena premožna povezava med ostalimi množičnimi organizacijami in samim članstvom. Gledati moramo na to, da v naše organizacije pritegnemo čim več ljudstva.

V Otočcu pri Krki imamo tudi novoizvoljeni občinski odbor in upamo, da bo res delaven, saj so v njem sami najboljši ljudje. V novem občinskem odboru je tudi nekaj ljudi, ki so člani KDZ Otočec in Trška gora, tako da bo v bodoče močnejša povezava med zadrugami in ljudsko oblastjo. M. G.

Naravno gibanje prebivalstva

OKRAJ KOČEVJE

V mesecu aprilu se je rodilo v kočevskem okraju 47 otrok, od teh 24 dekcev in 23 dečkov. Umrlo je 22 oseb, od teh 13 moških in 9 žensk, porok je bilo 15.

Poročili so se: Gostilničar Butina Jože iz Ajbelje in poljedelka Zagar Milena iz Banje loke. Kováč Jorh Jože iz Salke vasi in rudniška delavka Vojna Vojna iz Salke. Poljedelec Delavac Rozmarin Drago iz Koprivnika. Nameščenec Zajc Anton iz Borovca in nameščena Kozina Franciska iz Kočevja. Poljedelec Turkovič Drago iz Mojzila in poljedelka Pintar Marija iz Mojzila. Plesni učitelj Smid Ignac iz Kočevja in Poje, roj. Ule, Marija, nameščena iz Kočevja. Elektromonter Vidrih Stanislav iz Kočevja in poljedelka Selva Vana iz Novih vas. Nameščenec Kuzma Ivan iz Rajnola in poljedelka Lulka Ana iz Rajnola. Kmetovalec Ožur Josip iz Delnice in kmetovalka Cop Marija iz Ribnika. Kmetovalec Klun Anton iz Bukovice in kmetovalka Osvald Neža iz Jurjevice. Delavec Peroša Rudolf iz Zirovnice in nameščena Arko Dragica iz Zirovnice. Poljedelec Petric Matija iz Sodražice. Poljedelec Pakiz Majda iz Sodražice. Nameščenec Vovk Franc iz Novega mesta in Kranjčič-Kriška Vera, trizerka iz Velikih Lašč. Čevljar Hočevar Avgust iz Ponikev in šivilja Lenarčič Ana iz Ponikev.

Umrli so: Kmetovalec Naglič Franc iz Slov. Brige, star 70 let. Gospodinja Knavs roj. Miklič Marija iz Kočevja, star 79 let. Otroci Tomc Franc iz Zelja, star 1 leto. Prevzitarica Knavs roj. Turk Ivana iz Hribe, star 69 let. Gospodinja Miklič Ana iz Duge, star 77 let. Kmetovalka Poje Marija iz Lazca, star 60 let. Gospodinja Rudeč Olga iz Ribnice, star 77 let. Delavec Krampež Ignac iz Ribnice star 49 let. Otroci Lesar Franc iz Gorenje vasi, star 3 mesece. Kmetovalec Petek Janez iz Otavice, star 77 let. Prevzitarica Prijatelj Katarina iz Sodražice, star 83 let. Franja Lovin iz Duge, star 90 let. Kmetovalec Strucl Josip iz Velikih Lašč, star 82 let. Kmetovalec Hočevar Jože z Roba, star 92 let. Kmetovalec Škerlj Alojzij z Roba, star 83 let. Kmetovalec Rigler Franc iz Sv. Gregorja, star 20 let. Nameščeneц Andoljšek Stanislav iz Velikih Poljan, star 38 let. Kmetovalka Prijatelj Ana iz Velikih Lašč, star 45 let. Kmetovalka Hren Franciska iz Kompolj, star 74 let. Kmetovalec Grandovec Janez iz Vidma, star 66 let. Kmetovalka Mlakar Jera

To in ono iz Kočevja

Na Kočevskem so se že začeli pripravljati na borbo za uničenje koleradskega hrošča. V krajih, ki so bili okuženi po hrošču, t. j. v Kočevju, Mojzlu, Loškem potoku, Dobrem polju in Vel. Laščah so se začeli pregledom krompirišč. V nekaterih krajih imajo pregled dvakrat tedensko, drugje pa dvakrat na mesec. Pri dosedanjih pregledih hrošča se niso odkrili. Da bo pregledovanje krompirišč res temeljito in ob določenih dnevi, je pri Okrajnem ljudskem odboru postavil tričlanski okrajni štab. Ta bo nadzoroval delo pri pregledovanju krompirišč. Tudi pri občinskih odborih so iz zastopnikov posameznih vasi že postavljene komisije, ki bodo vodile in nadzorovale delo pri uničevanju koleradskega hrošča. Tudi s kemikalijami pripravljajo na uničevanje hrošča so se že preskrbeli. Pri Okrajni zvezi kmetijskih zadrug in Mestnem ljudskem odboru občine Kočevje sta osnovani dve ekipi, ki imata na razpolago dovolj kemikalnih aparatov.

Ljudska univerza v Kočevju je imela v letošnji sezoni devet uspešnih predavanj, katerih se je udeležilo okrog 2500 prebivalcev mesta in okolice. Predavanja so bila pestra in zanimiva. Predavatelji so govorili največ o kmetijstvu, o političnih vprašanjih, zanimivosti iz tehnike itd. Ljudska univerza v Kočevju bo letošnje sezono dela zaključila ob koncu maja.

Rudarij rudnika Kočevje so o novem tarifnem pravilniku razpravljali že na raznih sestankih. Po temeljitih pretezanju in nekaterih dopolnitvah prvotnega osnutka je delavski svet, ki je zasedal pred kratkim, potrdil novi tarifni pravilnik. Razmerje plač po sedanjem pravilniku bo 1:4.

FIZIKULTURA ŠPORTNAH

Novomeški športniki so imeli zadnjo soto in nedeljo priliko prisotnosti štirim zanimivim tekmam v odbojki. Ključ temu, da so bili nasprotniki najbolj igralci odbojke v Sloveniji, bi lahko našli igralci, ako bi imeli več kondicije, uspešno končali maršakiseri set.

Prva tekma v soboto je bila tekma moških igralcev Branika iz Maribora in igralcev TVD Partizan Novo mesto, ki se je končala z rezultatom 3:1 za goste (6:15, 15:12, 15:10). Kakor vidimo, so naši igralci dobro zaigrali v prvem setu, ki se je tudi končal z zmago. Nato pa so vidno popustili. Ta pojav srečamo skoraj vedno pri naših igralcih. Vidi se, da jim manjka kondicija, dobili pa jo bodo ako bodo trenirali tri do štirikrat na teden, ne pa dvakrat. Trening ne obstoji iz samega igranja ampak iz raznih vaj in dopolnilnih brizgov. Samo tako bomo dvignili našo odbojko!

Tudi ženska vrsta je bila premagana od Mariborčank z rezultatom 3:0 (15:12, 15:12, 15:9). Naše igralke so dobro začele, so pa zaradi pomanjkanja kondicije kaj kmalu popustile. Samo s požrtvovalnostjo se ne doseže veliko. Odlikoval se je Knapčičeva z dobrih udarcev. Seveda bi moralo z eno samo toliko ne more uspešno igrati z moštvom, kjer sta dve ali tri točke.

Nedeljo so igrali moški: Zeleničar Ljubljana : Partizan Novo mesto 3:2 (10:15, 14:16, 15:11, 15:7, 15:8). Nasprotnik je pokazal odlično igranje.

Nato so igralce ženske: zmagale so sigurno Ljubljankice z rezultatom 3:0 (15:8, 15:9, 15:9). Ljubljankice so imele v svojih vstah nekaj odličnih igralcev, ki so se izkazale z odličnimi udarci.

Vse štiri tekme je dobro sodil tov. Romih.

TDV PARTIZAN NOVO MESTO : ODRRED (LJUBLJANA) 2:2 (2:1)

Gledalci nogometa so imeli priliko v nedeljo prisotnosti zanimivih prvenstvenih nogometnih tekm. Na žalost se je tekma morala vršiti dopolnilno istosodno s prvenstvenimi tekmami v odbojki. V Ljubljani nas niso hoteli uslišati, da bi tekmo prestavili na popoldne. Moštvi sta bili tehnično enako dobri, našemu pa manjka borbenost in uspešnih strelav na gol. Pri naših sta dobro zaigrala Jesih in Rolih.

NAŠI MLADI TOLOVADCI NE SPIJO

Dolgo je že od zadnje telovadna akademije in Novomeščani so verjetno že pozabili na zanimive točke mladih telovadcev. Toda mladinci tudi sedaj marljivo vadijo in pod vodstvom prof. Samca izpopolnjujejo svoje znanje in spretnost.

Zadnjič sem slučajno stopil v osnovnošolsko telovadnico. Ravno prav sem prišel. Kakih dvajset fantov se je na povelje po-

Rudnik Kočevje prinaša skupnosti precejšnje dohodke. V skupno akumulacijo prispeva 70 odstotkov dohodkov od proizvodnje, za amortizacijo 6 odstotkov, ostalo pa gre za materialne potrebe rudnika in v sklad plač za delavce in nameščenice.

Pred kratkim je v Kočevskem Rogu divjal hud vihar, ki je v nekaj minutah popolnoma uničil 60 do 70 hektarov strnjene gozda. Vihar je bil tako silen, da je pull drevesa iz zemlje kot peresca ter jih dvigal in nosil po zraku 10 do 15 metrov visoko. Škoda je ogromna. Po prvi oceni strokovne komisije pod vodstvom inženirja Vrnika, direktorja gozdne direkcije Ribnice, je bilo ugotovljeno, da je uničenega 5 do 6 tisoč kubnih metrov lesa, pri čemer pa ni upoštevan mladi zaroč, ki je tudi ves uničen.

Gozdna direkcija Kočevje je že ukrenila vse potrebno, da podrti dreveč čim prej spravi iz gozda in tako prepreči, da se v njem ne bi razširili gozdni mrčes.

OBVESTILO

Z današnjim dnevom izvršujemo tudi parno ondulacijo z najnovjšim aparatom

FRIZERSKI SALON
ADAM — NOVO MESTO

stavilo v vrsto in mirno čakalo. Nato so pričeli z lahko atletiko. Nekaj krogov tek po telovadnici, potem pa so vstrelili v četverored in pričeli z oblikovalnimi vajami a švedsko telovadbo. Čudil sem se mladincem, ki so izvajali vaje zelo marljivo. Zavedajo se, da so proste vaje osnovna šola fizikalne. Seveda pa vesele težko čakajo sprave telovadbe, kakor sami pravijo. To je telesna vzgoja, ki pride na vrsto v drugi polovici vadbe. Končno so jih tov. Samec usmili:

»Na desni vrsti vstaj!«
»Fante! se postavijo mirno. Nagnjeni so nekoliko naprej, prsa ven, glavo pokonci, pesti skupaj!«

»In že stoji vrsta pod krogi. Tov. Samec jim pokaže kaj bodo delali. Najprej posamezno detajle, nato pa celotne vaje. Tako je na primer za salto naprej s krogov treba znati precej obvladati telo. Pri čemer se najbolj izkažejo manjši.

Iz premišljevanja me je zbudil vesel smeh. Čela vrsta se je smejala. Seveda. Stanko je odletel s krogov. Padel je sicer na blazino, a sapa mu je vesele zaprla. Sprva so se vsi prestrašili, ko pa se je Stanko sam kmalu začel smejati, je cela vrsta izbruhnila v prišeren smeh. Tako potekajo med resnim delom in humorjem telovadbe ure naših mladincev. Ko so končali na krogu, so pričeli s prevajal naprej in nazaj, s medvedkom, salto z odskočne deske, skokoma na konju itd. Dobro telo vadijo so skoraj vsi, najbolj pa so najmlajši. Tako se lahko postavijo Matiček in Stanko s partnerno telovadbo, Boštjan s telovadbo na orodju na splošno, Rustia na bradli. Konec z lahko atletiko itd.

Za zaključek imajo še igre, od katerih jih najbolj vesel igra s copato. Zdrav smeh, pravijo, je dober za prebavo. Od telovadbe gredo vsi veseli in zadovoljni.

Toliko za danes, da ne bodo Novomeščani mislili, da mladi telovadci spijo, kakor so pred prihodom tov. Samec, ki je naše mladince dvignil na zadovoljivo višino. Seveda so se težave v pomanjkanju orodja in pod. toda upamo, da se bo vodstvo »PARTIZANA« zavezalo tudi za to in omogočilo razmah telovadbe v potrebno množico.

M. M.

AUTOMOTO DRUŠTVO PRIPRAVLJA PRESENEČENJE

Novomeško Avtomoto društvo pripravljajo za nedeljo 1. junija veliko presenečenje motoristom in avtomobilistom. Dolenjske: tajno partizansko kurirsko vožnjo, ki bo potekala nekje na območju Avtomotodruštva dolenskega sektorja: morda po trebanjskem, črnomalskem, stičenskem, novomeškem ali po dobropelskem področju, kdo ve? Kaj več o tem boste izvedeli v prihodnji številki dnevnega lista, še več pa na dan same prireditve. Motoristi — usposobite svoja vozila pravočasno!

Iz pred sodišča

»Dobavitelj« Jenič in »prevzemalec« Gašperšič za zapahi

Mlad je že Stanko Jenič iz Irče vasi pri Novem mestu. Komaj 19 let ima. Je nezakonski sin, brez vzgoje in prave zaposlitve. To in pa slaba družba ga je spravila pred sodišče, kjer se je zagovarjal za najmanj deset tatvin in drugih prekrškov. Z njim vred sta sedela pred sodniki okrožnega sodišča tudi Jože Gašperšič, mizar iz Irče vasi, in Rudolf Matoh. Oba, posebno pa

prvi, je za tatvine Jeniča prav toliko kriv kot on sam.

Jenič je bil obtožen, da je najprej ukradel nekje v Straži odejo ter jo prodal Matohu za 300 din. Z nekega voza pred gostilno Vesel je ukradel dve odeji. Na postaji Kandija je ukradel dve deski, ki ju je potem prodal Gašperšiču za 200 din in kos travnice, za katero je prav tako prodal Gašperšiču za 300 din. Nekje je ukradel dva svedra za vrtnanje železa, sekuro, pilo in druge predmete ter nekaj teh prodal Matohu. V hotelu Metropol je ukradel pla

Tujski promet na Dolenjskem

VIKTOR PIRNAT

Četrto nadaljevanje

Mnogo se je o tem že razpravljalo in sklepalo tudi v zadnjem času. Portovald bi bil tedaj naenkrat na novo odkrita dežela in najbrž kot sprehajališče ali naravni park bolj cenjen od Ragovega loga, ker je večji, bolj raznolik in od Krke tudi povsod bolj pristopen. Portovald bi moral dobiti tudi primerno našo ime!

Voda ima za vsakogar svoj poseben čar. Zuborečka voda, znak neumornega snovanja narave in nenehnega življenja privablja človeka v svojo bližino. Najlepši sprehodi so ob vodah. Novo mesto ima tudi v tem oziru edinstveno priliko. Ob mostu navzdol pod breškimi pečnami čez Loko do Bršlinskega potoka oziramo do Bršlina bi bilo iskano sprehajališče, če bi se primerno uredilo.

Vsa sprehajališča bi morala biti opremljena s klopmi, ki naj bodo pritrjene z betonskimi podstavki. To narekuje izkušnja in previdnost.

Kostanjeviški grad (v letu 1936)

Nekdanje staro purgarsko Novo mesto, ki je dolgo životalo kot Trnjavica sredi pragozda, se je pričelo zavidljivo razvijati v industrijsko mesto. Vse drugače je zdaj kot je bilo tedaj, ko nam je ušla Jugočeška v Kranj! Novi rod je podjetnejši. In ker je Novo mesto v novi domovini pod novimi razmerami in življenjskimi pogoji tudi finančno močnejše, ne bo zanj neizpolnjenih problemov. Dvignil se bo prepotrebni moderni hotel

Stara cerkev v Pleterjih (izza časa Ressa) — ena izmed najznamenitih gotičnih stavb v Sloveniji

z restavracijo in kavarno, vstal bo dom za kulturne potrebe vseh vrst. In ko bodo imeli Novomeščani spet pozidano svoje ljubko gnezdo, prijetnejše in vabljivejše kot je bilo, bodo mislili še na mnogo stvari, ki jim bodo mesto olepšale, ga dvignile v oči kulturnih rojakov in tujcev in jih privabljale v njegovo sredo. Novo mesto bo tedaj res metropola.

Dolina gradov

Pričnimo z Gorjanci! Koči na Malčevem krcu in na Opatovi gori sta nujna potreba. Prav tako razgledni stolp na košatem Trdinovem vrhu. Poletji bi bilo hvaležno organizirati izlete v Gorjance na košnje Žužemberških Uskokov. Gorjanski »Cvetnik« naj bi se zaščitil in uredil kot narodni park morda v zvezi s spomeniki NOB v soteski Pendirjevki.

Kostanjevica, ljubosne Benetke, slobno otoško mesto, ima vse predpogoje za letovišče. Za vodni šport veljajo pripombe kot za Novo mesto. Tudi na primeren hotel je treba misliti, saj je Kostanjevica zelo priljubljena izletniška in letoviška kraj na Dolenjskem. Gorjance bi bilo napraviti dostopnejše s kočjo na Opatovi gori in z dobro maskiranimi potmi. Tam naokoli je več zanimivih podzemskih jam. Onstran Žužemberka. Speljati cesto do Kalja. Na pobočju Gorjancev v Jablanici je dom Jurčičevih prednikov. Stari cistercijski samostan z zanimivo cerkveno arhitekturo je velika kulturno-zgodovinska privlačnost. Urejen topli vrelce v Dobah bi imel tudi stalne goste.

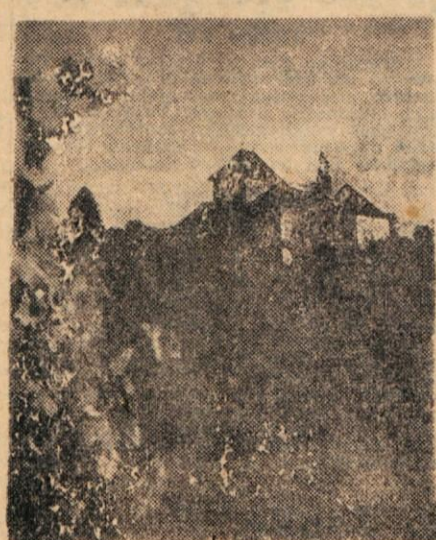
Sv. Križ bi se lahko okoristil z Gadovo pečjo, prav tako kot Brusnice s češnjami. Češnjev semen je zelo koristna iznajdba! Od Sv. Križa pa ni več daleč do Buških toplic, ki jih je že pred sto leti uredil njihov tedanji lastnik grof A. A. Auersperg, pesnik Anastazij Grün, učence Franceta Prešerna. Od tam pa spet ni več daleč na uskoško Stojdrago vrh skrajnega vzhodnega obronka Gorjancev. Za podjetne ljudi krasne kombinacije!

V VSAKO HIŠO

DOLENJSKI LIST!

»VRAŽJA ŽENSKA« na novem škem odru

Triletni član ljubljanske Drame: Milica Ukmarjeva, Edvard Gregorin in Milan Brezgar so v Domu ljudske prosvete dali »Vražjo žensko«, dramo avstrijskega pisatelja Edvarda Gregorina, ki je tudi avtor eno glavnih vlog — orojnika. Drama se godi v trolski obmejni vasi, je vzorno dramsko zgrajena in res močna. Zanimiva je tudi v tem, da nastopajo samo tri osebe: mediklasti, bolehnih krojač-tihotapec, njegova mlada, polnokrvna žena, in mlad orojnik, ki zasleduje tihotapec. Snov je znani »ljubezenski trikot«, ki pa ni dan v tolikrat pogretem banalnem smislu, temveč mlada žena zakoprni ku ljubimcu le iz strastne želje po otroku, ki ji za večno bolehnost ne more dati. Zanimiv ljubozensko-materinski problem, ki ga avtor

Grad Tolstoj vrh

PO PIONIRSKEM PRAZNIKU »POZDRAV POMLADI«

»Pomlad, mladost, zdravje in veselje — vse to je naše!«

Nenavadno živahno je pred novomeško šolo 10. maja zjutraj. Od vseh strani hite na »zborno mesto« pionirji osnovne šole in nižjih razredov gimnazije z zastavicami, venci in cvetjem v rokah, zraven tega pa so seveda oboroženi s potrebno malico. Ne manjka tudi harmonik, žog, zmajev, letalskih modelov, rezervne obleke za nastope in drugih takih stvari. Danes je njihov dan, praznik pomladi.

Kmalu po 8. uri se zlije skozi mestno pisano reka 650 veselih pionirjev, ki pod vodstvom profesorjev in učiteljev hite v naravo. Veselo plapolajo zastave, mladi izletniki strumno korakajo proti Grmu. Skozi prometne ulice imajo vzgojitelji obilo skrbi, da ne pride do kakšne nesreče. Na Grm in dalje skozi Regro vas k spomeniku pri Sv. Roku je usmerjena mlada pisana množica. Njim, ki so jim s krvojo in lastnim življenjem priborili svobodo, in ustvarili pogoje za lepše življenje, velja prvi obisk in poklon. Pri spomeniku padlih borcev in talcev že čaka vojaška godba. S cvetjem in zelenjem zasujejo pionirji grob borcev. godba igra, vrste se govori zastopnikov množičnih organizacij in JLA, mladi recitatorji se vrstijo pred spomenikom, pesem mladih grl tiho plava nad spokojno gomilo. Borci, ki jim bo drobna ptičica sporočila, kot je to deklariral neki pionir, da njihove žrtve niso bile zastoj, bodo slaje počivali v domači zemlji...

Sedaj pa naprej. Za bogat kulturni spored je pripravljena trata za cerkvijo. Solska disciplina, ki je bila dokaj trdna vso pot, je sedaj popustila. Glad je pritisnil k dom in senco del izletnikov in že pridno praznijo torbice. Kulturni program je obsežen. Za

V kočevskem okraju deluje trideset pionirskih odredov, v katero je vključenih 2516 pionirjev, nekaj otrok pa je še izven organizacije in niso nikjer vključeni. Upamo, da da bomo do 25. maja pritegnili tudi te. Naši pionirji so prav delavni zlasti na kulturno-prosvetnem področju. Doslej so nastopili že na vseh prireditvah, po vaseh pa običajno pripravijo za državne praznike tudi samostojne prireditve. Delo med pionirji je postalo še bolj razgibano tedaj, ko so pionirji odreda Kočevje napovedali na čast rojstnega dne maršala Tita tekmovalje vsem odredom v okraju.

Odred »I. Vrtačnika« v Loškem potoku ima v svojo organizacijo vključeno prav vse pionirje. Ti delajo v šahovskem, pevskem, plesnem, dramskem, šiviljskem in fizikalnem krožku. Priredili so tudi smučarsko tekmovalje za naslov prvaka odreda. Tekmovalje je bilo v dveh skupinah, in sicer za mlajše in starejše pionirje. Tudi pionirji pletarskega krožka so zelo delavni. Napletli so že veliko predpraznikov in opletli steklenice. Pri zbiranju pomoči za Primorsko so nabrali 2940 din.

Pionirji na Travi, ki je daleč od večjih naselij, so prav tako vsi vključeni v organizacijo. Njihov odred se imenuje po prvem partizanu, ki so ga videli v svojem kraju »Janov« odred »I. prostem času« so pionirji napravili 360 prostovoljnih delovnih ur pri vožnji, nakladanju in žaganju drv. Pozimi pa so čistili sneg na cesti Tra-

va-Podpreska. Za našo industrijo so nabrali že precej starega železa, kosti, enajst itd. Ustanovljeni imajo pet krožkov: za ročna dela, za prvo pomoč, dramski, gozdarski in bralni krožek.

Največ pionirjev je na osnovni šoli v Kočevju. Tu delujeta dva odreda. Pionirji so vključeni kot podmladniki pri »Partizane« in pri gasilcih, ostali pa delajo v dramskem, pevskem, šahovskem, šahovskem, zgodovinskem, šiviljskem in modelarskem krožku. Šahisti so v šahovskem tednu odigrali simulirano na 18 deskah. Največ uspehov imajo pionirji dramskega krožka. Za 8. marec so uprizarili igrice »Mareha in pastorka«.

Tudi v drugih odredih v okraju pionirji prav pridno delajo. Nekateri so bili za svoje delo nagradjeni od Okrajnega pionirskega odreda. Prejeli so garnituro šaha.

Najboljši okrajni Kočevje je odred »Majda« s 112 člani v Kočevski Reki. Tam pionirjem načeluje najboljši starejšinski svet, ki se sestaja redno vsakih štirinajst dni. Instruktorji krožkov so sami strokovnjaki, ki so uslužbenec na državnih ekonomiji v Borovcu. Čeprav so na svojih službenih mestih vsi zelo zaposleni, vseeno žrtvujejo ob nedeljah vse proste čase pionirjem, ki jih poučujejo v vrtnarskem, sadlarskem, elektroamaterskem, šiviljskem, mizar-skem, dramskem, pevskem in fizikalnem krožku. Več pionirjev je vključenih tudi v strelsko društvo.

A. L.

poldrugo uro ga je. Vsak razred je nekaj pripravil. Na pionirskih sestankih so sami izbrali spored, učitelji pa so pomagali pri vajah. V krogu na trati se vrste recitatorji: »Pomlad, mladost, zdravje in veselje — vse to je naše, uživajmo in učimo se!« tako zveni iz vseh grl, in ne pozabimo na tiste, ki so nam to priborili.

Slode simbolične slike, kolo, balet mlade pionirke, nastop narodnih noš

pri plesu in še veliko drugih stvari. Vsak razred vsaj eno točko in razredovo je veliko. Vzgojitelji pomagajo, vojaška godba sodeluje, da je res prijetno. Smeh, vrisk, petje in godba so privabili še cibicane iz Smihelja in Regrče vasi. Mnogo smisla za kulturni nastop so pokazali pionirji.

Tako so novomeški pionirji praznovali letošnji praznik »Pozdrav pomladi«.

Praznik pomladi v Št. Jerneju

Mladina osnovne šole in gimnazije je 10. maja pohitela v bližnje in daljne kraje. Ob četrti razreda sta obiskala Smarješke toplice, kjer so se kopali ter si ogledali okoliško točico in St. Petra. V četrtem so se seznanili s življenjem v fevdalnem srednjem veškem gradu, z jezici itd., pa tudi z dogodki iz časa NOB. V Smarjskih toplicah so mimogrede obravnavali važnost tujkega prometa, ki je za naše narodno gospodarstvo zelo važno. Praktično pa so svoje znanje izpraznili s tem, da so za seboj temeljito sprali predstave.

Najboljše je odšlo na Gorjance, nekaj pa na Javorovico, kjer so počastili spomin padlih borcev. Nekateri so odšli v Pleterje in so nazaj grede obiskali ekonomski okrajnih posestev na Dol. Brezovici. Tu so postavili tri dni stare pujske in občudovali vzorno življenje.

Ob tretja razreda je domači učitelj popeljal na Mihovico, kjer jim je ljubezni

Jože Strojnik razkazal stroj žage in jo spravil v pogon. Od tu so se podali na ekonomski KZ na Draškovo. Videli so lepo številno govejo živino in prašiče, dva dni star jagnjček pa je šel kar iz rok v roke. V bližnji opekarni so si ogledali izdelovanje opeke od izkopane glinice do vlaganja v peč.

Najbolj pa so se otroci razveselili pogleda na krasne zrebce na plemeniti postaji. Prijetna uslužbenca sta pripravila mimohod štirih lipicencev in enega kasača-amerikanca. To so krasne živali, spravljene v lepo uredenem, čistem hlevu.

Razkoženje na dan pomladi je povzignilo še lepo vreme, čeprav bi bil že nujno potreben.

Na teh izletih je učitelstvo seznanilo otroke z dogodki iz časa NOB, pa tudi otroci sami, ki so se čase preživeli, so vedeli mnogo povedati. V prosti naravi so veliko pridobili, v šoli pa bodo to še izpopolnili. Veseli in zadovoljni so se vrnili domov.

»POSLEDNJI MOŽ« V METLIKI

Kar čudno je, koliko imajo zadnje tedne belokranjske gledališke družine opraviti s »Poslednjim možem«. Igrali so ga igralci na Radovici, pred kratkim so ga uprizarili Meličani in, ko so ti hoteli iti z njim gostovat v Semiš, so zvedeli, da tudi tam do morda pripravijo »Poslednjega moža«.

Ali je res toliko vredna ta češka vesela igra, ki že skoraj trideset let živi na slovenskih gledaliških deskah, da jo v Beli krajini znova ključijo na oder? Kaj hoče z njo Fr. Ka. Svoboda povedati gledalcem? To vprašanje se nehoti vsiljuje človeku, ko vidi kako junaštvo si utira »Poslednji mož« pot po naših odrih.

Kaj nudi kaj hoče povedati ta »poslednji mož«? Prav nič posebnega! Zlasti ne današnjemu človeku, ki mu je v dobi ena kopravnosti žene z možem kar precej tuje bišino tiranstvo »poslednjega moža« nad ženo, hčerama, sinom in še služnjico povrh kljub temu da se v zadnjem dejanju prav po starem grškem receptu »deus ex machina« vse srečno razplete in se nekdanji živni prenapetosti, grobilni in histerik tako rekoč kar čez noč spremenijo v najidealnejšo moža in očeta. Nekaj besedne, malo situacijske komike, brez kakih posebnih iznajdljivosti in duhovitosti. Tudi moralni nauki, ki jih na koncu igre radodarni delita glavna igralca Sodar in Petelin, so vse preveč očitljivi, da bi neprisiljeno zaleli igralce.

Metliška igralrska družina je po iztvornosti zaigrani Benediktijevi komediji »Dva duca rdečih vrtnic«, s katero so malo pred njimi v Metliki gostovali člani ljubljans-

kega Komornega gledališča. Imela težka naloga, da občinstvu kolikor toliko uspešno prikaže precej šibkejšo delo Fr. Svobode.

Režiserju Viktorju Švigelju, ki je obenem igral naslovno vlogo, je zlasti v prvem dejanju uspelo s svojimi igralci lepo zaživeti na odru medtem ko je v drugem in tretjem dejanju bilo pri poslih nekaterih vlog delanju bilo precej težje. Kar gotovo ni bilo v prid igri, ki v glavnem zahteva naglih, odrezavih odgovorov in hitrega poteka dejanja.

Prepričljivi je bil v svoji vlogi Švigelj, ki je sicer ponekod reševal svojo nalogo bolj s situacijsko komiko kot z notranjim nemirnom, vendar ne na škodo celotni igri. Njegovo ženo, plaho, zatejavano in nemožno žensko, je prav zadovoljivo podala Julija Hajmer, s svojo naravno igro pa tudi njena znostranica, obe njeni hčeri, ki sta ju igrali Lili Stroman in Silva Dularjeva. Inženir Sodar, ki je srečno razvozlal vse zaplete, je našel v Martinu Črnuglju dobrega interpretata, vendar v nekaterih prizorih le preoprečnega in preveč razmislijočega. Malo pretor je bil ponekod doktor Gabrček Tonača Okornja. Tudi ostale manjše vloge so bile zadovoljivo izbrane, da omenimo samo Tonačo Anice Bezakova, ki pa jo je nekoliko motila prenagla in zato nerazočna govorica.

V splošnem je »Poslednji mož« ljudi zadovoljil, kakih globljih sledov, ki jih končno tudi mora imeti dobra burka ali veselo-igra, pa v njih izjedeno ne bo zapustil.

— r

Ob letni skupščini Ljudske prosvete novome kega in bivšega trebanškega okraja

V soboto in nedeljo 17. in 18. maja so zborovali v Novem mestu delegati kulturnoprosvetnih društev novomeškega in bivšega trebanjskega okraja. Letna skupščina Ljudske prosvete je bila hkrati združenje okr. odborov LP Trebnje in Novo mesto. Ze v soboto popoldne so bili v osnovni šoli razgovori delegatov po sekcijah in krožkih. Sodelavci SKUD, KUD, MKUD in posameznih društev sekcij so razpravljali o tekočih nalogah in problemih igralskih druščin, pevskih zborov in orkestrrov, pogovorili so se o knjižnicah, ljudskih univerzah, dopisništvu, folklori in o organizacijskih vprašanjih. Ze lani se je tak način dela in poteka letne skupščine izkazal kot zelo dober, saj je prav na takem delovnem posvetu mogoče delegatom podrobno pretrpeti številna vprašanja, ki jih pred ljudskoprosvetne delavce postavlja življenje. — Zvečer so si delegati v gledališču ogledali Jurčič-Goverkarjevo »Rokovnjaček«, ki jih je prav ta večer prvič predvajalo gledališče SKUD »Dušan Jereb« v režiji tov. Stefana Hledeta. Uspela prireditelj je navdušila številne delegate, ki so po prireditvi v prijetnem družabnem večeru nadaljevali z razpravljanjem o problemih kulturnozgodovnega dela svojih društev in sekcij.

V nedeljo dopoldne se je v dvorani Doma ljudske prosvete začela letna skupščina ob navzočnosti predstavnikov OLO, MLO, OO OF, Okr. sindikalnega sveta, MO AFZ Novo mesto ter 50 delegatov iz posameznih društev. Pozdrave izvršnega odbora Ljudske prosvete Slovenije je prinesel skupščini tov. Emil Smasek.

V uvodnem referatu o nalogah ljudskoprosvetnega dela je predsednik okr. odbora LP tov. Jože Zamljen po-

udaril pomen in nalogo Ljudske prosvete. Ocenil je dosežani napredek in delo ljudskoprosvetnega kulturnozgodovnega dela, hkrati pa kritično dodal, da smo v vsem tem delu ostali šele na polovici prehojene poti. Nuditi ljudstvu kulturno vzgojo je stvar nenehnega ustvarjalnega dela. Vseh ljudskoprosvetnih ustanov in sodelavcev. Le tako bo mogoče doseči visoke in nujno potrebne cilje, ki jih zasleduje Ljudska prosveta: prevzgojiti našega delovnega človeka v človeka s socialistično miselnostjo, kateremu bodo pravica, svobodoljubnost in ljubezen do domovine več kot vse drugo na svetu. Med ostalim je predsednik Zamljen dejal, da vlada v kulturnoprosvetni dejavnosti nekaterih društev na Dolenjskem preveč samoglavosti, ki se umika posvetovanjem z okrajnim vodstvom Ljudske prosvete. Le tako si lahko tolačimo pojav še vedno slabih, brezidejnih iger na nekaterih odrih. Izobraževalni sektor je letos sicer dosegel lep napredek, ki pa naj bo samo opomin za pravočasne začetke novih tedajev v jeseni. Ljudsko izobraževanje mora doseči množičnost. Praktično tečaj pretekle sezone 1951-52 potrjujejo, da se to da doseči povsod tam, kjer ljudje v resnici stremijo k napredku in znanju.

Sledilo je poročilo tajnice bivšega okr. odbora LP v Trebnjem tov. Mire Skarja, ki je v zelo preglednem podajanju opisala izboljšano organizacijsko stanje v 14 kulturnoprosvetnih društvih bivšega okraja. Slabost društev je še vedno slaba evidenca članstva, neplačevanje članarine in slabo gospodarjenje z društvnim premoženjem. Uspeh društva ni v tem, da morda eno izmed njegovih sekcij dobro dela. Množičnost članstva in celotnega dru-

štvenega udejstvovanja, s tem pa velik vpliv društva v javnem življenju kraja — to naj bo merilo resničnega doprinosa in kulturnega dela vsakega društva. V 14 društvih je včlanjenih blizu 500 članov, vse premalo pa se udeležujejo na kulturnoprosvetnem področju žene.

Najživejše delo so tudi letos pokazale dramske družine. V okraju jih je 14, priredile pa so 42 iger in 33 ponovitev, 13 gostovanj pa je bilo iz drugih okrajev. Kvaliteta prireditev ni povsod odgovarjala nalogam ljudskoprosvetnega dela. Pevski zbori kažejo le priložnostno udejstvovanje, saj je bilo v vsej sezoni le 5 samostojnih nastopov, z gostovanji vred pa 13 koncertov. Godba v Trebnjem je šele zdaj začela z rednimi vajami, mokronošni orkester pa je med najdelavnejšimi sekcijami vseh društev okraja. Lutkovni odri v St. Janžu, Čatežu in Sv. Križu se še vrtiljo okoli začetnih težav, prebili pa so led in precej pomenijo mladini svojih okolišev. Folklor — razen 2 skupin — ni lani in letos dosegla napredka. 21 ljudskih knjižnic ima nekaj čez 4800 knjig. Da se bralci kaj slabo zanimajo za to bogastvo, pove številka: le nekaj nad 6000 bralcev je bilo skozi vse leto v teh zakladnicah, pa še to predvsem mladina. Ljudske univerze se v okraju še niso znašle, zato tudi niso nudile ljudem tega, kar njihov program dela obsega. Izmed šestih izobraževalnih tečajev so dosegli najboljši uspehe tečaj v Mirni, Trzišču, St. Janžu in Primskovem.

Tajnik okr. odbora LP Novo mesto tov. Davorin Gole je nato podal poročilo o organizacijskem stanju društev novomeškega okraja. Poudaril je, da si je okr. odbor prizadeval navezati kar najtesnejše stike z vsemi društvi, da pa vlada v mnogih društvih še vedno velika malomarnost v poročanju o prireditvah, v blagovnem poslovanju itd. Tako n. pr. točnega poročila o

stanju knjižnic delegati niso mogli poslušati — ker tajništvo ne razpolaga s potrebnimi podatki. Od 765 knjig, ki jih je okr. odbor LP letos razdelil knjižnicam, je prispevala novomeška študijska knjižnica 351 knjig. Za knjige je izdal okr. odbor LP 76.146 din; letos bo urejena centralna kartoteka knjig v okraju. Dobro je uspel tečaj mladih knjižničarjev na učiteljsku, ki ga je vodil upravnik SK tov. Bogo Komelj.

Tudi v novomeškem okraju je dramska najbolj razgiban del ljudskoprosvetnega udejstvovanja. Iz poročil je razvidno, da je imelo 24 SKUD, KUD, MKUD in 16 aktivov v 193 sekcijah 201 prireditev. V teh društvih so včlanjeni 2203 člani. Prireditve je bilo vič, manjkajo pa poročila. Neurejeno je poslovanje mnogih društev z vstopnicami, društva pa tudi ne obveščajo okr. odbora pred prireditvami o svojih načrtih. Dolgovi do okr. odbora LP govorijo o premajhni skrbi za gospodarsko in finančno poslovanje nekaterih društev.

Čeprav je v okraju 234 odraslih in 325 mladinskih pevcev v 3 mešanih, 8 moških, 3 ženskih in 13 pionirskih pevskih zborih, pevske tradicije Dolenjske organizacijsko še vedno niso pravilno zajete niti ne izkoriščene. Tako je n. pr. novomeški »pevski zbor« dejansko kvartet, včasih pa oktet pevec SKUD »Dušan Jereb«. Navzile vsem debatam in razpravam o pomoči se to vprašanje ni premaknilo z mrtve točke, izmed orkestrrov in godb je treba omeniti plodno delo mladih godbenikov mestne godbe v Novem mestu in orkester SKUD, ki ima za seboj 50 nastopov in 3 samostojne koncerte, od teh 2 simfonije, ki ju je priredil skupen z godbo JLA.

Znatno je napredek izobraževalnih tečajev, saj jih je bilo letos 22, skozi nje pa je šlo nad 800 tečajnic. Udeležba fantov je bila letos malenkostno nižja; pokazalo se je potreba, da se v

jeseni pripravijo tudi za kmečke fante taki tečaji, ki bodo privlačevali. Ljudska oblast je podprla tečaje za 250.000 dinarji. Najbolj so uspeli praktični gospodinjstvi-kuharski in ostali podobni tečaji, vendar pa so prireditelji skoraj povsod zanemarjali politično-vzgojno plat. Med najuspešnejšimi so bili tečaji v Smihelu pri Novem mestu, St. Jerneju, Podgradu, Dolžu, Novem mestu in še nekateri.

Folklor se je zadnje čase precej razgibal. Dobre skupne delujejo na novomeški gimnaziji, v društvu »Železnice« v Bršlinju na obrtni šoli v Novem mestu in na Grmu. — Lutke so žal še vedno le lep obet novomeški mladini. Oder, zaslon, pohištvo in večina lutk je že gotovih, po poročilu tajnika pa so finančne težave preprečile, da bi se lutke lahko predstavile pionirjem in odraslim. Delo trenutno stoji.

Izmed ljudskih univerz vodi na Dolenjskem tudi letos novomeška, ki prireja načrtno stalna tedenska predavanja. Iz St. Jerneja ni poročil, v Dol. Toplicah pa so odpovedali poslušalcem. Lepo kulturno poslanstvo je opravil potujoče kino v Smarjeti, Skocjanu in Beli cerkvi.

Po poročilih se je razvilo živahno razpravljanje, dopolnjeno s sklepi sobotnega posvetovanja sekcij. Delegati so dobili mnogo napotkov za nadaljnje delovne društvih. Tov. Marjan Tratar, član OSS, je načel važno vprašanje udejstvovanja delavcev v ljudskoprosvetnem delu (o teh vprašanjih bomo v kratkem še posebej poročali).

Pri volitvah je bil iz vrst delegatov izvoljen 14-članski okrajni odbor Ljudske prosvete, v sekretariatu pa so: predsednik Jože Zamljen, podpredsednik Vilko Videčnik, tajnik Slavko Kastelic, blagajnik Bogo Komelj, gospodar Karel Smauc, v nadzornem odboru pa Niko Bratož, Francka Slak in Drago Sproč.